

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

**Μπούτση Δήμητρα
Πηρούνιας Σωτήριος
Σιώτου Χριστίνα**

Εποπτεύων Καθηγητής : Διονύσιος Ρουμπιέν

ΠΑΤΡΑ 2020

Μπούτση Δήμητρα | Α.Μ. 6815
Πηρούνιας Σωτήριος | Α.Μ. 6696
Σιώτου Χριστίνα | Α.Μ. 6736

Εποπτεύων Καθηγητής : Διονύσιος Ρουμπιέν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μέσα από το πέρας των σπουδών μας σε αυτή την διπλωματική εργασία θέλαμε να επαναπροσδιορίσουμε την έννοια της πολυκατοικίας και μέσα από την κρίση της να καταλήξουμε στην έννοια της συλλογική κατοικία που δεν αποτελεί έναν νέο τύπο κατοικίας που εμφανίστηκε ως απόρροια της σύγχρονης ζωής, αλλά είναι ένας τύπος κατοικίας που τα τελευταία χρόνια ξανακερδίζει έδαφος στην σύγχρονη αρχιτεκτονική. Η συλλογική κατοικία σήμερα έρχεται να αντικαταστήσει και να αναλάβει το ρόλο της «γειτονιάς», να τον αναβαθμίσει και να τον ενισχύσει.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως θέμα τον σχεδιασμό μιας καινούργιας μονάδας κατοίκησης, που υπακούει στον σύγχρονο τρόπο ζωής και στις νέες ανάγκες της κοινωνίας και έρχεται να αναδιαμορφώσει τον τρόπο ζωής της πόλης και να προτείνει έναν καινούργιο πνεύμονα ζωής στην αστική περιοχή. Σαν περιοχή μελέτης επιλέξαμε το ιστορικό κέντρο της Πάτρας λόγω της μεγάλης ιστορίας της και κοιτώντας τις υπάρχουσες ανάγκες για κατοίκησης στην περιοχή προχωρήσαμε και στην πρόταση. Η πρόταση αποτελεί την δημιουργία μιας σύγχρονης συλλογικής κατοικίας που έρχεται να καλύψει τις υπάρχουσες ανάγκες της κοινωνικής δομής και να ενισχύσει την συλλογικότητα μεταξύ των ατόμων.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η αναζήτηση και η μελέτη σύγχρονων τρόπων κατοίκησης, μετά από την “παρακμή” της πολυκατοικίας που θα μπορούν να ενταχθούν στο καινούργιο αστικό περιβάλλον και να προλάβουν τις νέες κοινωνικές πολιτικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Αναφερόμαστε σε μία νέα ταυτότητα της αστικής πόλης όπου η συλλογικότητα και ιδιωτικότητα γίνονται δύο έννοιες ταυτόσημες. Αναφερόμαστε στην συλλογική κατοικία δηλαδή στη δημιουργία συλλογικών κοινοτήτων, που επιτυγχάνονται από ένα σύνολο ανθρώπων που έχουν ένα κοινό σκοπό: να διαμορφώσουν νέες μορφές οργάνωσης, νέες αρχές και νέους τρόπους ζωής.

Η συγκεκριμένη εργασία επιχειρεί να εξετάσει μια άλλη διάσταση της κατοικίας μέσα από την κλίμακα της πόλης, όπου μέσα από τη μελέτη του συνόλου της πόλης, της πολεοδομίας και της ιστορικής εξέλιξης να προτείνει μια οικιστική μονάδα στην καρδιά της πόλης.

Στο πρώτο κεφάλαιο προσεγγίζονται έννοιες όπως κατοίκηση, συλλογική κατοίκηση και ο τόπος, σε μια προσπάθεια εντοπισμού των χαρακτηριστικών της κοινοτικής κατοίκησης σε ένα δομημένο περιβάλλον. Ομάδες ανθρώπων στην προσπάθεια τους να ξεφύγουν από τα νέα αστικά κέντρα που δημιουργήθηκαν από την εποχή του μοντέρνου κινήματος δημιούργησαν πειραματικές κοινότητες που βασίζονται σε κάποιες αρχές και θέτουν όρους για το πότε θα μπορεί μια συμβίωση να θεωρείται κοινοτική.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρονται δύο παραδείγματα τέτοιων κοινοτήτων με τις αρχές που έχουν ακολουθήσει για να διαμορφώσουν νέους τρόπους ζωής καθώς και νέες μορφές οργάνωσης της κοινότητας. Αυτά τα παραδείγματα είναι η Gallaratese και η Unite D’Habitation, τα άποια αποτέλεσαν και αφετηρία ως προς την σχεδιαστική μας πρόταση.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ιστορία της πόλης που ερευνάμε, την Πάτρα, από την αρχαιότητα έως και τους νεότερους χρόνους καθώς και την πολεοδομική εξέλιξη, από όπου και εντοπίστηκαν βασικά χαρακτηριστικά της πόλης που βοήθησαν και αυτή με την σειρά τους στην εκπόνηση του προγράμματος μας.

Στο τελευταίο κεφάλαιο γίνεται εντοπισμός της ακριβής θέσης του σχεδιασμού της καινούργιας μονάδας κατοίκησης. Η σύγχρονος αυτός τρόπος κατοίκησης έρχεται να αναδιαμορφώσει τον τρόπο ζωής της πόλης και να προτείνει έναν καινούργιο πνεύμονα ζωής στην αστική περιοχή. Αυτός ο τρόπος κατοικίας καλύπτει τις ανάγκες του κοινού τόσο για συλλογικότητα όσο και ιδιωτικότητα. Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται λεπτομερής περιγραφή του προγράμματος και της χρήσης του, μέσα από την ανάλυση και τα διαγράμματα που θα παρουσιαστούν.

Λέξεις κλειδιά: Περιοδική κατοίκηση, Συλλογική κατοικία, Αειφορικός Σχεδιασμός, Πάτρα, Συλλογικότητα, Μνήμη, Διαμερίσματα, Κατοίκηση, Χώροι πολιτισμού

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
2. ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ	2
2.1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	2
2.1.1. GALLARATESE	2
2.1.1.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	2
2.1.1.2. ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΕΣ ΦΟΡΜΕΣ	3
2.1.1.3. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ	4
2.1.1.4. ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ	5
2.1.1.5. ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	7
2.1.1.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	8
2.1.2. UNITE D' HABITATION	10
2.1.2.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	10
2.1.2.2. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ	11
2.1.2.3. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	11
2.1.2.4. ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ LE CORBUSIER	13
2.1.2.5. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ	16
2.1.2.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	18
3. ΠΑΤΡΑ	20
3.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ	20
3.1.1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟ 1830	20
3.1.2. ΑΠΟ ΤΟ 1830 ΕΩΣ ΤΟ 1900	21
3.1.3. ΑΠΟ ΤΟ 1900 ΕΩΣ ΤΟ 1940	22
3.2. Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ	23
4. ΠΡΟΤΑΣΗ	26
4.1. ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ	26
4.2. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ	29
4.3. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	29
4.3.1. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ	29
4.3.2. ΕΙΣΟΔΟΣ	30
4.3.3. ΚΙΝΗΣΗ	31
4.4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΤΙΡΙΟΥ	33
4.4.1. ΙΣΟΓΕΙΟ	33
4.4.2. ΟΡΟΦΟΣ	33
4.4.3. ΥΠΟΓΕΙΟ	37
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	38
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39
7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ.....	40
7.1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ.....	40
7.2. ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ.....	45

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πολυκατοικία αποτελούσε την κυρίαρχη κτιριακή τυπολογία στις ελληνικές πόλεις. Παρόλο που οι πρώτες πολυκατοικίες εμφανίστηκαν στην Αθήνα στις αρχές του εικοστού αιώνα, τα κύρια τυπολογικά χαρακτηριστικά τους προσδιορίστηκαν κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής ανοικοδόμησης. Η πολυκατοικία εξελίχθηκε κατά το διάστημα που μεσολάβησε από το τέλος του πολέμου μέχρι το ξέσπασμα της τρέχουσας κρίσης. Τα τελευταία χρόνια, οι συντελούμενες κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές θέτουν σε αμφισβήτηση τη δυνατότητα συνέχισης του μοντέλου αστικής ανάπτυξης με βάση την πολυκατοικία (Νέα Πρότυπα Συλλογικής Κατοικίας, Δομές, Πάνος Δραγώνας, Μετά την πολυκατοικία Δομές-Δραγώνας). Η κοινωνική δομή των περισσότερων χωρών έχει υποβληθεί σε σημαντικές αλλαγές εξαιτίας κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών παραγόντων. Τα τελευταία χρόνια δημιουργούνται νέα μοντέλα οικογενειών και τρόπων ζωής, ο μέσος όρος ηλικίας του πληθυσμού των εύπορων ευρωπαϊκών χωρών συνεχώς αυξάνεται, επικρατεί έντονη αστικοποίηση τις τελευταίες δεκαετίες καθώς επίσης και έντονη κινητικότητα. Αυτές οι αλλαγές στον παγκοσμιοποιημένο κόσμο οδήγησαν στην αναζήτηση ενός νέου είδους «ταυτότητας». Μετά την κρίση που περνάει η πολυκατοικία, το κενό έρχεται να το καλύψει η συλλογική κατοικία που αποτελεί ένα παράδειγμα αστικής κατοικίας.

Η συλλογική κατοικία δεν είναι ένας νέος τύπος κατοικίας που εμφανίστηκε ως απόρροια της σύγχρονης ζωής, αλλά είναι ένας τύπος κατοικίας που τα τελευταία χρόνια ξανακερδίζει έδαφος στην σύγχρονη αρχιτεκτονική για διάφορους λόγους.

Η συλλογική κατοικία σήμερα δίνει το δικαίωμα στο κάθε άτομο να καθορίσει την ζωή του μέσα στην «κοινότητα» με ένα νέο στόχο: την ισορροπία ανάμεσα στο ατομικό και στο δημόσιο συμφέρον. Σήμερα, το άτομο επιλέγει πόσο θέλει να συμμετάσχει και να εμπλακεί συλλογικά. Η συλλογικότητα ενισχύεται και ενθαρρύνεται μέσα από τη χρήση των κοινόχρηστων χώρων, αλλά παράλληλα η ιδιωτικότητα του κάθε ατόμου είναι σεβαστή και προφυλάσσεται.

Η συλλογική κατοικία δεν μπορεί πια να είναι αυστηρά τυποποιημένη ή αδιάφορη αρχιτεκτονικά, όπως συνέβαινε σε προηγούμενες δεκαετίες. Το άτομο αναζητά σε αυτήν μια αίσθηση «ταυτότητας», αλλά παράλληλα η ίδια πρέπει να διατηρεί και την ουδετερότητα της. Η ευελιξία και η προσαρμοστικότητα, η μεγάλη ποικιλία στον αριθμό, το σχήμα, το εμβαδόν και την τυπολογία των μονάδων κατοικιών μιας συλλογικής κατοικίας αποτελούν απαραίτητα και βασικά χαρακτηριστικά πλέον μιας σύγχρονης μονάδας κατοικιών. Η συλλογική κατοικία σήμερα έρχεται να αντικαταστήσει και να αναλάβει το ρόλο της «γειτονιάς», ή και σε πολλές περιπτώσεις να τον αναβαθμίσει και να τον ενισχύσει, ενώ η πιθανή χωροθέτησή της επιλέγεται με στόχο την ανάπτυξη και την αναβάθμιση της ευρύτερης περιοχής μέσα από τους νέους κατοίκους και τις χρήσεις που θα προσελκύσει.

2.ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

2.1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

2.1.1. GALLARATESE

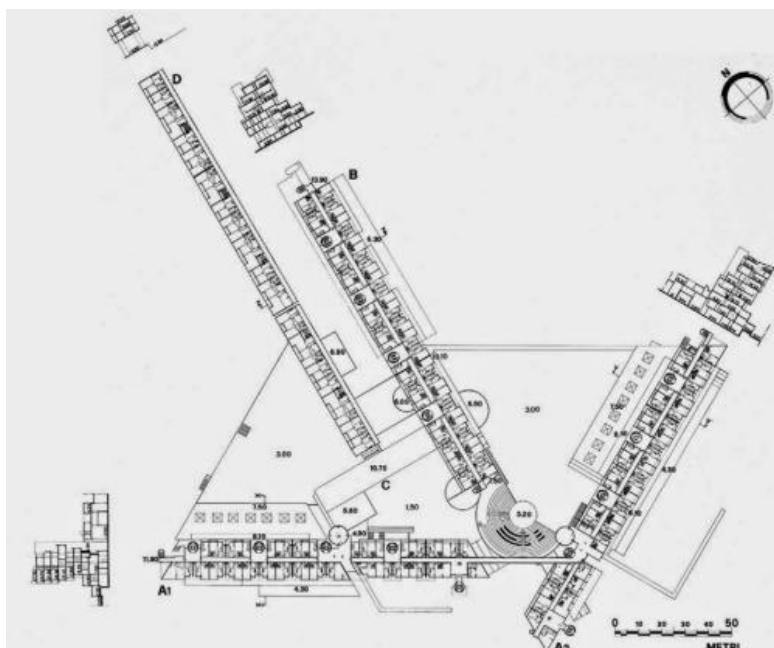
- ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ GALLARATESE,
1967 – 1974,
CARLO ANYMONINO - ALDO ROSSI,
MILANO

2.1.1.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το κτίριο Gallaratese αποτελεί μέρος του συγκροτήματος που σχεδίασε ο Carlo Anymonino την περίοδο 1969-1973. Βρίσκεται στο Βορειοδυτικά όρια της πόλης του Μιλάνου σε ένα ρομβοειδές οικόπεδο. Πρόκειται για ένα συγκρότημα εργατικών κατοικιών χαμηλού κόστους. Αυτό το κτιριακό συγκρότημα προοριζόταν για να φιλοξενήσει 2.400 άτομα, χαμηλού εισοδήματος. Το συγκρότημα αποτελείται από 4 επιμήκη (κτίρια εικόνα 1). Το συνολικό έργο το είχε αναλάβει ο Carlo Anymonino και ανέθεσε στον Aldo Rossi να σχεδιάσει το ένα από τα τέσσερα κτίρια (Graghieri, 1991, σελ 42). Τα δύο εκτείνονται κατά μήκος των πλευρών του οικοπέδου, το τρίτο κατά τη διαγώνιο του οικοπέδου, ενώ το τέταρτο το χαμηλότερο που σχεδίασε ο Aldo Rossi εκτείνεται παράλληλα στο τελευταίο. Τα κτίρια είναι τοποθετημένα ακτινωτά με τέτοιο τρόπο που θυμίζουν την πορεία των δεικτών του ρολογιού. Ένα σημάδι που δείχνει την έννοια του χρόνου στην αρχιτεκτονική του Rossi.

Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στα κτίρια που σχεδίασε ο Anymonino και ο Rossi ως προς την τυπολογία του κτιρίου, των διαμερισμάτων και ως προς την τελική έκφραση του συνόλου, την πλαστικότητα και το χρωματισμό. Το λευκό απλοϊκό κτίριο του Rossi έρχεται σε αντίθεση με τα κτίρια του Anymonino με την έντονη πλαστικότητα και την πολυχρωμία. Αυτό το λευκό χρώμα υποδηλώνει μια απλότητα και ένα λεξιλόγιο αρχιτεκτονικής που την επιστρέφει στο παρελθόν. Αποτελεί “μία προσπάθεια σωτηρίας τόσο της αρχιτεκτονικής, όσο και της πόλης από τον κίνδυνο να κατακλυστούν από τις εξαιρετικά διαβρωτικές δυνάμεις του καταναλωτισμού των μεγαλουπόλεων” (Frampton, 1981, σελ. 261).

Βασικό χαρακτηριστικό του κτιρίου Gallaratese είναι μια μεγάλη στοά με πυκνούς πεσσούς που δημιουργούν έναν άνετο υπόστεγο χώρο συγκριτικά με τα διαμερίσματα. Ουσιαστικά πρόκειται για δυο κτίρια το ένα διπλάσιο από το άλλο όπου στην πρόσοψη δίνει την εντύπωση του ενός. Το ενδιαφέρον σε αυτό το κτίριο είναι ο τεράστιος κοινόχρηστος χώρος που δημιουργείται ανάμεσα στους πεσσούς που δίνει την εντύπωση της στοάς. Ο αρχιτέκτονας έδωσε πολλά τετραγωνικά στους κοινόχρηστους χώρους και όχι στα διαμερίσματα τόσο διότι ήθελε να εντείνει την έννοια της συλλογικότητας και ήθελε να φέρει τους ανθρώπους πιο κοντά. Οι τύποι των διαμερισμάτων είναι πολύ απλοί και βασίζονται σε τρεις παραλλαγές ενός τύπου. Διατάσσονται σε σειρά και συνδέονται μέσω ενός διαδρόμου.

Εικόνα 1: Τοπογραφικό του συγκροτήματος των εργατικών κατοικιών

2.1.1.2. ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΕΣ ΦΟΡΜΕΣ

“Η αναλογία και η αναφορά είναι τα δύο χαρακτηριστικά με τα οποία η μνήμη εκδηλώνεται στο έργο του Aldo Rossi. Μέσα από μία συνεχή «μορφολογική αφαίρεση» εμφανίζεται η δύναμη των απλών γεωμετρικών στερεών που ζωντανεύουν κατ’ αναλογία από τη συλλογική μνήμη” (Πετρίδου, 2004, σελ 63). Σε αυτό το οικιακό συγκρότημα γίνεται εμφανής η χρήση των γεωμετρικών σχημάτων. Εντοπίζονται τρεις τριγωνικές πλατείες, ένας κυκλικός αμφιθεατρικός χώρος και τα ορθογώνια κτίρια. Επίσης τα τετραγωνισμένα παράθυρα, οι κυλινδρικοί πεσσοί και η απλότητα είναι βασικά χαρακτηριστικά που τονίζουν την έντονη γεωμετρικότητα (εικόνα 2). Τα τρία αυτά βασικά σχήματα συναντώνται συχνά την αρχιτεκτονική του Rossi και παραπέμπουν στην αντίληψη ότι ο κόσμος - η πόλη - το κτίριο απαρτίζεται από αυτά τα γεωμετρικά σχήματα ίδια αντίληψη που υποστήριζε και ο Cezanne καθώς αναζητούσε τις βασικές γεωμετρικές δομές που κρύβονται πίσω από την όψη των σύνθετων και συνεχώς μεταβαλλόμενων επιφανειών (εικόνα 3).

Εικόνα 2: Πρόσψη του κτιρίου Gallarate

Εικόνα 3: Ζωγραφική άποψη του Σεζάν

2.1.1.3. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

«Παρατηρώντας το σχέδια του Gallarate βλέπουμε ότι επικρατεί ένας εσωτερικός δυναμισμός, μια δυναμική ακινησία. Όλα στέκονται ακίνητα αλλά τίποτα δεν έχει τελειώσει. Κάθε στοιχείο περιέχει ακόμα την ενέργεια της πράξης στην οποία συμμετέχει η θα συμμετάσχει. Τα κτίρια του που παρουσιάζονται στις συνθέσεις του προκαλούν αγωνία και αναμονή» (Πάγκαλος, 2012, σελ 88-90). Για τον Rossi αυτό που είχε σημασία στα κτίρια του και αυτό που επεδίωκε είναι να γεμίζουν από κόσμο και να ενισχύουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των ατόμων. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα αυτό γίνεται εμφανές από την μεγάλη στοά που δημιούργησε η οποία καταλήγει σε ένα αμφιθεατρικό χώρο. Οι μεγάλοι πεσσοί και η εναλλασσόμενη και επαναληπτική όψη δίνουν αυτή την εντύπωση της δυναμικής ακινησίας

και η επιθυμία του για να γεμίσει αυτός ο χώρος με ανθρώπους δείχνει την αγωνία και την αναμονή.

«Η συλλογική μνήμη συμμετέχει στο μετασχηματισμό του χώρου μέσα από την δράση του κοινωνικού συνόλου» (Rossi, 1981, σελ 192). «Η επιμονή του Rossi να επανέρχεται στα ίδια πράγματα έχει τα χαρακτηριστικά ενός θεατρικού δρώμενου, το οποίο επιστρέφει συνεχώς στην θεατρική σκηνή» (Πάγκαλος, 2012, σελ 99). Για τον Rossi λοιπόν η πόλη, η συνοικία, το κτίριο ακόμα και το αντικείμενο είναι ένα θέατρο, μια θεατρική σκηνή. Ο μοναδικός διάκοσμος που υπάρχει είναι η ίδια η ανάμνηση του διακόσμου.

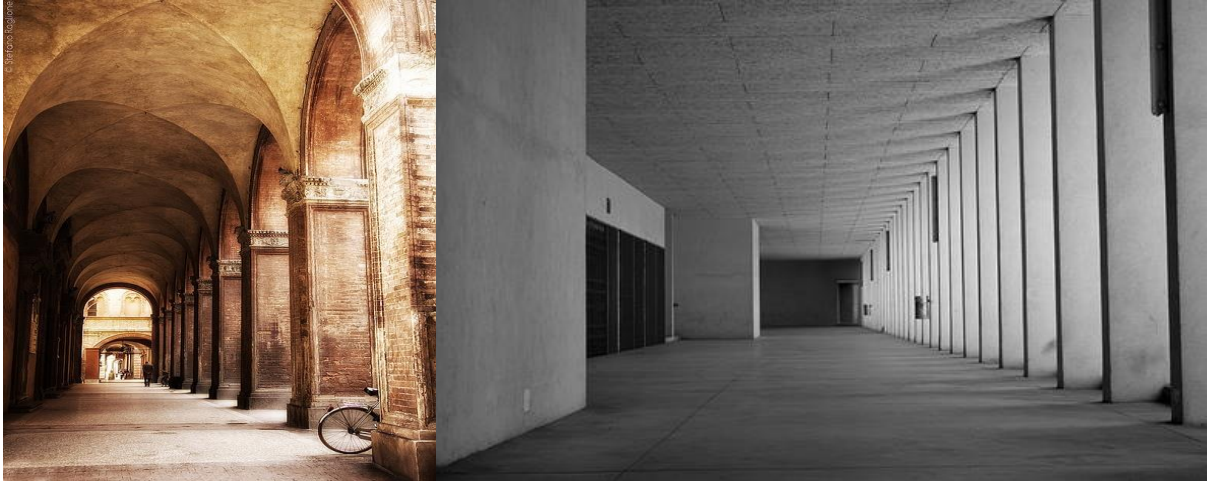
2.1.1.4. ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

«Ο Aldo Rossi κατέφυγε σε μια αναλογική αρχιτεκτονική που οι αναφορές και τα στοιχεία της θα έπρεπε να συνοψίζονται από την ιδιωματική έκφραση, με την πλατύτερη δυνατή έννοια. Για τον λόγο αυτό η πολυκατοικία Gallaratese αποτελεί για τον Rossi μια ευκαιρία αναφοράς στην αρχιτεκτονική της παραδοσιακής μιλανέζικης πολυκατοικίας» (Frampton, 1987, σελ 261). Πολλά χαρακτηριστικά της πολυκατοικίας του έχουν προέλθει από την Ιταλική αρχιτεκτονική. Η μεγάλη στοά που χρησιμοποιεί στο ισόγειο παραπέμπει στις στοές της Μπολόνιας και του Μιλάνου (εικόνα 4). Μεγάλη έμφαση δίνεται και στην απλοϊκή μορφή του κτιρίου που επαναλαμβάνεται κατά μήκος της γραμμής και παραπέμπει στα Ρωμαϊκά υδραγωγεία (εικόνα 5).

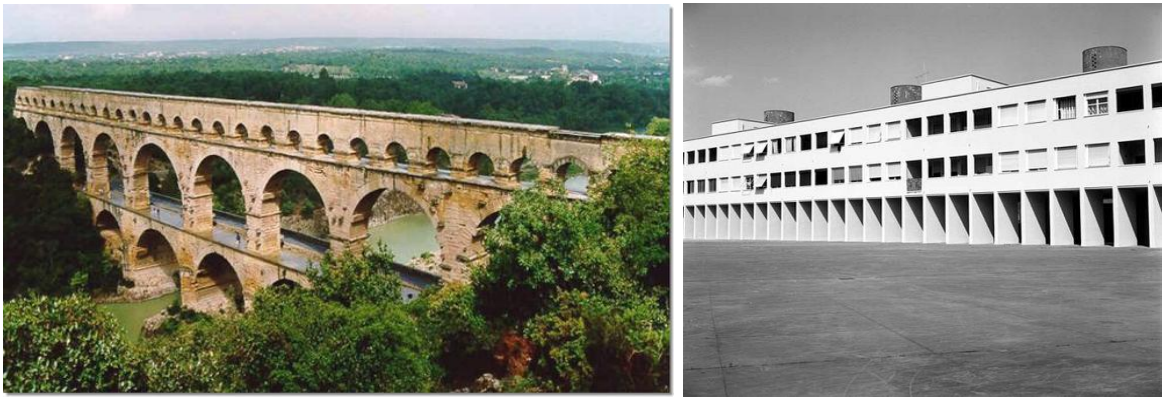
Όπως ο ίδιος ο Rossi αναφέρει στην επιστημονική του αυτοβιογραφία, η πρόσοψη του Gallaratese μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει αναφορές από την πρόσοψη της Μονής Las Pelayas στο Santiago de Compostela όπου αποτελεί αριστούργημα της ισπανικής αρχιτεκτονικής του 17ου αιώνα (Rossi, 1981, σελ 18). Τα τετράγωνα επαναλαμβανόμενα παράθυρα είναι που του προσδίδουν αυτή την ομοιότητα και η μεγάλη έκταση της πρόσοψης που δείχνει να επαναλαμβάνεται.

Αυτό το κτίριο έκανε εντύπωση στον Rossi διότι στο εσωτερικό των κελιών παρατήρησε μια φωτεινότητα αντίθετη με την εξωτερική όψη που θυμίζει φυλακή. Ακόμη και οι φωνές που έρχονται απέξω ακούγονται στο εσωτερικό με μεγάλη ακρίβεια όπως το θέατρο. Έτσι συλλαμβάνουμε την εξωτερική όψη σαν να βρισκόμαστε σε θέατρο και παρακολουθούμε την παράσταση (Rossi, 1981, σελ 18). Εδώ γίνεται εμφανής για άλλη μια φορά ο τρόπος που αντιλαμβάνεται ο αρχιτέκτονας τον χώρο, ως αμφιθέατρο, μια σκηνή όπου συναθροίζεται ο κόσμος.

Τέλος μεγάλη εντύπωση προκαλούν τα μπαλκόνια της συνοικίας. Εκ πρώτης όψεως παραπέμπουν σε συνηθισμένα παράθυρα αλλά στην πραγματικότητα αποτελούν μπαλκόνια, ημιωπαίθριους χώροι, μέσα από τα οποία προσπαθεί να ενισχύσει τις κοινωνικές σχέσεις και τις συναθροίσεις των ανθρώπων. Προσπαθεί να διαστρεβλώσει την κατανόησή μας για τα οπτικά στοιχεία και το πως αυτά σχετίζονται με την λειτουργία τους. Αυτά τα μπαλκόνια παραπέμπουν στις βεράντες της Unite D' Habitation (1947-1949) στη Μασσαλία (εικόνα 6). Ο Le Corbusier με αυτές τις βεράντες είχε στον στόχο την λειτουργία όπου διαμέσου της τζαμαρίας προσφέρει τη δυνατότητα επέκτασης και ενοποίησης του εσωτερικού χώρου με τον υπαίθριο. Αντίθετα ο Rossi μη αγνοώντας τη λειτουργία και τη μορφή σχεδίασε αυτά τα μπαλκόνια και τους διαδρόμους και γενικά όλους τους κοινόχρηστους χώρους έτσι ώστε «να υποδηλώνουν έναν τρόπο ζωής βουτηγμένο στα καθημερινά πράγματα, τους στενούς οικογενειακούς δεσμούς, και τις ποικιλόμορφες προσωπικές σχέσεις» (Frampton, 1987, σελ 261).

Εικόνα 4: Σύγκριση με στοά στην Ιταλία

Εικόνα 5: Σύγκριση με Ρωμαϊκό υδραγωγείο

Εικόνα 6: Σύγκριση με Unite D' Habitation

2.1.1.5. ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

«Έτσι πιστεύουμε ότι η συλλογική μνήμη για τον Aldo Rossi είναι η επιβεβαίωση της επιθυμίας του κατοίκου μιας πόλης να ζει ταυτόχρονα παντού: ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν, ανάμεσα στο όνειρο και την πραγματικότητα, ανάμεσα στην αργή κίνηση και την ξέφρενη ταχύτητα, έξω και μέσα από τα τείχη της πόλης, ανάμεσα στη λήθη και την ανάμνηση» (Πετρίδου, 2004, σελ 65).

Αν παρατηρήσουμε τα σχέδια του Rossi μπορούμε να καταλάβουμε την αρχιτεκτονική του σκέψη. Μέσο της γεωμετρικής απλούστευσης στοχεύει στη συλλογική μνήμη όπου με την απλότητα δημιουργεί μνήμες στις μορφές, τα γεγονότα και τους τόπους. Μέσα από τα σχέδια μεταδίδονται μνήμες, αναμνήσεις και εμπειρίες που οι κάτοικοι της πόλης αισθάνονται και βιώνουν.

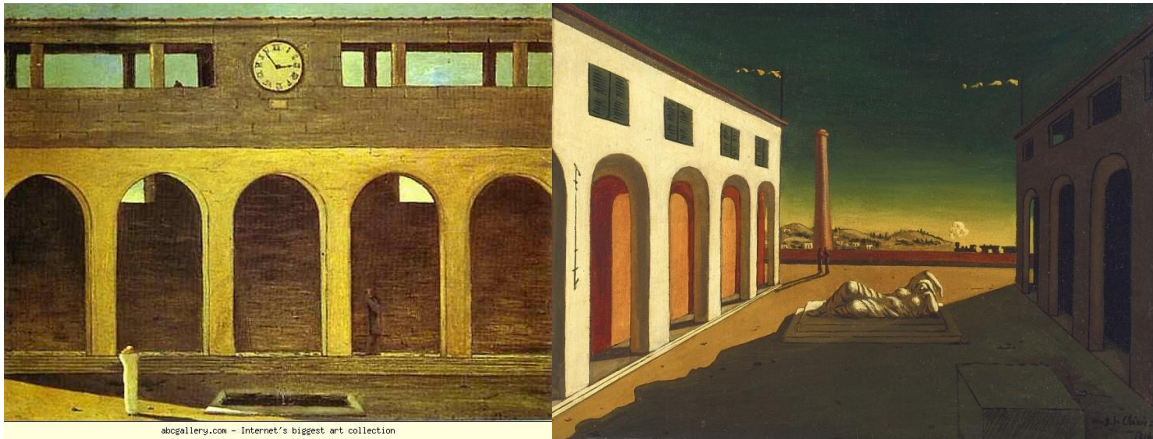
Θα μπορούσαν να εντοπιστούν ομοιότητες με τους πίνακες του De Chirico όπου αναφέρονται στις άδειες πόλεις και τα ερειπωμένα μνημεία. Ο De Chirico μέσα από αυτούς τους πίνακες “δίνει την εντύπωση ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια προβολή ονειρικών εικόνων όπου το παρελθόν και το μέλλον συμπλέκονται σε μια απροσδιόριστη χρονική στιγμή” (Λοιζίδη, 1987, σελ 26).

«Οι πίνακες με τα τοπία πόλεων μας μεταφέρουν αλλού σε χώρους σκηνικούς όπου τα πάντα είναι λουσμένα σε ένα γλυκό και πλάγιο φως. Ο χρόνος έχει ακινητοποιηθεί μέσα στη στιγμή της μνήμης και τίποτα δεν φαίνεται να μπορεί να ταραξεί την γαλήνη που περιβάλλει τα έρημα και άδεια από την ανθρώπινη παρουσία τοπία» (Λοιζίδη, 1987, σελ 26-27). Όπως και De Chirico έτσι και ο Aldo Rossi δημιουργούσε αντιθέσεις με το φως και την σκιά και συγκεκριμένα στην συνοικία Gallaratese αυτό γίνεται εμφανές με την στοά και με τους πεσσούς όπου το φως δημιουργεί ένα επαναλαμβανόμενο αντιθετικό μοτίβο. Θυμίζει πίνακες του De Chirico όπου απεικονίζουν στοές και κιονοστοιχίες και στοιχεία της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής.

Επίσης η μνήμη αποτελεί βασικό στοιχείο και των δύο καλλιτεχνών καθώς «ο De Chirico χρησιμοποιεί τα εικονιστικά στοιχεία τα οποία αποτελούν αποσπασματικές μνήμες από την πραγματικότητα, που χρησιμοποιούνται όμως έτσι ώστε το τελικό αποτέλεσμα να μην έχει απολύτως καμία σχέση με τη ρεαλιστική περιγραφή» (Λοιζίδη, 1987, σελ 29). Αντίθετα για τον Rossi στην αρχιτεκτονική του χρησιμοποιεί στοιχεία από τόπους γεμάτους από μνήμες που στοιβάζονται η μια πάνω στην άλλη, που μπορούν να υπάρχουν στο σήμερα μονάχα μέσα από την αντιστοιχία τους με το τώρα. Η αρχιτεκτονική της πόλης δημιουργείται από τον άνθρωπο που βιώνει το χρόνο (Πετρίδου, 2004, σελ 64).

Και στον De Chirico και στον Rossi τα αρχιτεκτονικά μοτίβα και τα αδρά περιγράμματα των απλών αυστηρών μορφικών στοιχείων ελκύουν ιδιαίτερα την προσοχή μας. Η συχνή χρησιμοποίηση της επίπεδης και γεωμετρικής φόρμας του De Chirico δεν έχει βέβαια καμία σχέση με την ζωγραφική έκφραση του Cezanne, σε αντίθεση με τις μορφές του Rossi.

«Τέλος στους πίνακες του De Chirico δημιουργείται η εντύπωση ότι ο άνθρωπος παίζει τον ρόλο ανεπαρκούς πρωταγωνιστή η απλού κομπάρσου σε ένα κόσμο άπνοο και ακινητοποιημένο, που μοιάζει να βρίσκεται σε αναμονή ενός μεγάλου γεγονότος» (Λοιζίδη, 1987, σελ 33). Εδώ έγκειται και η μεγάλη διαφορά του με τον Rossi, καθώς στα κτίρια του και συγκεκριμένα στο Gallaratese ο άνθρωπος παίζει τον κυρίαρχο και πρωταγωνιστικό ρόλο σε έναν κόσμο γεμάτο μνήμες από γεγονότα, ανθρώπους, μνημεία όπου όλο μεταβάλλονται και οι άνθρωποι ζουν συνεχώς το παρόν με νέες καταστάσεις και συναισθήματα διαμέσου του χθες.

Εικόνα 7: Πίνακες του De Chirico

2.1.1.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

«Η χρησιμοποίηση της μνήμης αποτελεί βασικό μεθοδολογικό εργαλείο έρευνας της αρχιτεκτονικής του Aldo Rossi» (Πετρίδου, 2004, σελ 64). «Η αρχιτεκτονική δεν είναι μόνο ο τρόπος των συνθηκών ύπαρξης του ανθρώπου αλλά και ένα κομμάτι αυτών των συνθηκών που εκδηλώνεται στην πόλη και στα μνημεία της, στις συνοικίες, στους κατοικήσιμους χώρους, και σε όλους τους αστικούς συντελεστές που ξεπηδούν από το σύνολο του κατοικημένου χώρου» (Rossi, 1967, σελ 37). Με αυτήν την συνοικία ο αρχιτέκτονας δεν ήθελα να ωραιοποιήσει τα πράγματα. Η πολυκατοικία απευθυνόταν σε φτωχούς οπότε κατασκεύασε μια φτωχή πολυκατοικία. Δεν συμβαδίζει με την ψευδαίσθηση της κατοικίας και είχε σαν στόχο να προκαλέσει την αντίδραση των εργατών για να ζουν σε ένα καλύτερο σπίτι. Προσπάθησε να αφαιρέσει οποιαδήποτε στοιχεία οπτικής αντίληψης ώστε να μην το ωραιοποιήσει. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις εργατικές κατοικίες που είχε σχεδιάσει ο Bofill με βάση το μπαρόκ στιλ, στο Παρίσι όπου δημιουργούσε μια εικονική ψευδαίσθηση στους εργάτες για μια καλύτερη ζωή. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ο μόνος διάκοσμος που είχε η πολυκατοικία του Rossi ήταν η ανάμνηση του διακόσμου. «Η πόλη εμποτίζεται με τα ίχνη που αφήνει ο άνθρωπος και εκείνος με τα ίχνη που αφήνει ο χρόνος» (Πετρίδου, 2004, σελ 64).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Braghieri, G., *Aldo Rossi - Works and Projects*, (1991), εκδ. Editorial Gustavo Gilli, S. A., Barcelona, 1991
- Frampton, K., *Μοντέρνα Αρχιτεκτονική – Ιστορία και κριτική*, τιτλ. πρωτ. *Modern Architecture – A critical history* (1981), μετ. Θ.Ανδρουλάκης, Μ. Παγκάλου εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1987.
- Λοιζίδη, Ν., *Ο Τζιόρτζιο ντέ Κίρικο και η σουρεαλιστική επανάσταση*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1987.
- Πάγκαλος, Π., *Η σημασία του χρόνου στην αρχιτεκτονική του Aldo Rossi*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2012.
- Πετρίδου, Β., *Η αρχιτεκτονική ως μνήμη στο έργο του Aldo Rossi*, περιοδικό: αρχιτέκτονες, εκδ. Δημακοπούλου & ΣΙΑ ΕΕ, Αθήνα 2004
- Rossi, A., *Η αρχιτεκτονική της πόλης*, τιτλ. πρωτ. *L'architettura della città*, (1967), μτφρ. Β. Πετρίδου, Θεσσαλονίκη, University
- Rossi, A., *Επιστημονική αυτοβιογραφία*, τιτλ. πρωτ. *A Scientific Autobiography*, (1981), μτφρ. Κ. Πατέστος, εκδ. Ι. Δ. Κολλάρου και Σιας Α. Ε., Αθήνα, 1995.
- Studio Press, 1991.

2.1.2. UNITE D' HABITATION

- 1947 - 1949 ,

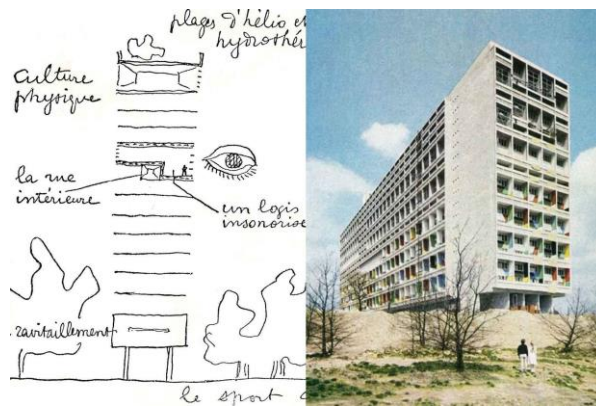
LE CORBUSIER,

ΜΑΣΣΑΛΙΑ

2.1.2.1. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το συγκρότημα Unité d' Habitation αποτελεί ένα έργο του Le Corbusier που κατασκευάστηκε το 1947 στη Μασσαλία της Γαλλίας. Αυτό το κτίσμα είναι ένα αποτέλεσμα του Β' Παγκόσμιου Πολέμου όπου ο αρχιτέκτονας θέλοντας να στεγάσει τις οικογένειες της Μασσαλίας οι οποίες έχασαν τα σπίτι τους, το σχεδίασε για να εξυπηρετήσει αυτό τον σκοπό. Η κατασκευή της Unite d' habitation ξεκίνησε τελικά στις 14 Οκτωβρίου του 1949 και ολοκληρώθηκε τρία χρόνια αργότερα το 1952. Αποτέλεσε το πρώτο από μια νέα σειρά έργων στέγασης για τον Le Corbusier, που επικεντρώθηκε στη συλλογική κατοίκηση. Τα διαμερίσματα πουλήθηκαν και μέχρι το 1954 όλες οι κατοικίες ανήκαν σε ιδιώτες. Σήμερα ακόμα και κάποιοι κοινόχρηστοι χώροι (ξενοδοχείο, εστιατόριο) έχουν γίνει ιδιωτικές επιχειρήσεις.(Dominique, 2000, σελ 96-97)

Η Unité d' Habitation αποτελεί πρόταση κατοίκησης για τις νέες γενιές της βιομηχανικής κοινωνίας. Έπρεπε να φιλοξενήσει περίπου 1.600 κάτοικους. Ο Le Corbusier σχεδίασε καθ' ύψος την κοινότητα κατοικιών. Ήθελε να χτίσει μια κοινότητα όπου θα λειτουργούσε σαν γειτονία και για αυτό τον λόγο σχεδίασε διαφορετικού τύπου μοντέρνες κατοικίες. Η βασική του ιδέα βασίστηκε στην “κατακόρυφη κηπούπολη” (vertical garden city) όπου μετέφερε τις πολυτελείς κατοικίες μέσα σε ένα μεγαλύτερο όγκο που θα επιτρέπει στους κάτοικους να έχουν το δικό τους ιδιωτικό χώρο, αλλά ταυτόχρονα θα μπορούν να συγκεντρωθούν και όλοι μαζί (εικόνα 1). Το συγκρότημα εκτός από τις κατοικίες περιλαμβάνει και κοινόχρηστους χώρους, και λειτουργίες. Στον 7ο και 8ο όροφο υπάρχει ένα εμπορικό κέντρο που περιλαμβάνει όλα τα είδη πρώτης ανάγκης όπως ψαραγορά, κρεαταγορά, μανάβικο, φούρνο, κάβα ποτών και κατάστημα με αναψυκτικά, περιοδικά, καλλυντικά και φάρμακα. Επιπλέον, υπάρχουν καθαριστήριο, φαρμακείο, κομμωτήριο και ταχυδρομείο. Τέλος, έχει γίνει πρόβλεψη για κατάλυμα, σνακ μπαρ και εστιατόριο, ενώ υπάρχει παράλληλα τροφοδοσία για κάθε διαμέρισμα (catering) όπως καταστήματα, γυμναστήριο και παιδικό σταθμό (Girsberger, 1960). Έτσι, οι λειτουργίες που συνήθως τοποθετούνται στο ισόγειο των κτίριων έχουν μετακινηθεί πιο ψηλά, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι του κτίριου αυτού να απολαμβάνουν τις λειτουργίες της πόλης μέσα στη δική τους μονάδα στέγασης μέσω του συλλογικού πνεύματος. Η Unité d' Habitation αποτελεί ουσιαστικά μια “πόλη μέσα στην πόλη - city within a city”, που είναι χωροταξικά, καθώς και λειτουργικά βελτιστοποιημένη για τους κάτοικους.

Εικόνα 1: Σκίτσο Ανάλυσης- Προοπτική άποψη του κτιρίου

2.1.2.2. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Ο Le Corbusier εφαρμόζει καινοτομίες και ως προς την κατασκευή και ως προς την οργάνωση των κατοικιών. Μέσω του σχεδιασμού επιλύει σημαντικά προβλήματα όπως αυτού του ηλιασμού και του φωτισμού χρησιμοποιώντας περσίδες από μπετόν. Στην κατασκευή του διαχωρίζει τον σκελετό που αποτελείται από μπετόν αρμέ, από τα διαμερίσματα, όπου έρχονται και συρταρώνουν στον σκελετό. Το συγκρότημα είναι σχεδιασμένο σαν κάθετη κηπούπολη κατασκευάστηκε στην λεωφόρο Μισελέ, μια από τις πιο όμορφες περιοχές της Μασσαλίας. αφού πρώτα απορρίφθηκαν τέσσερις άλλες τοποθεσίες. Το κτίριο είναι στηριγμένο σε χοντρές κολόνες μιας πιλοτής, οι οποίες περιλαμβάνουν και όλα τα υδραυλικά συστήματα του κτιρίου. Ο σκελετός του κτιρίου είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα όπου παραληρήσετε σαν μια ραφίερα μπουκαλιών όπου στηρίζει τα “μπουκάλια”, δηλαδή τα 337 διαμερίσματα, με τις προκατασκευασμένες και προστατευμένες με στέγαστρα προσόψεις. Ανά τρεις ορόφους διατρέχουν το κτίριο εσωτερικοί διάδρομοι - “δρόμοι”, με κατεύθυνση από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Ένας από αυτούς τους δρόμους ο οποίος είναι ψηλότερα από τους άλλους και αναγνωρίσιμος εξωτερικά από το κάθετο αντηλιακό του πέτασμα τα καταστήματα και ένα ξενοδοχείο. Τα μπαλκόνια έχουν προσκολληθεί στο κτίριο μαζί με μία ελαφριά ξύλινη επένδυση που έχει τοποθετηθεί εσωτερικά (Frampton, 2001).

2.1.2.3. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Το κτίριο υψώνεται σε 18 ορόφους και αποτελείται από 337 δώροφα διαμερίσματα διαφορετικών τύπων (Cohen, 2006, σελ 58) που είναι σχεδιασμένα ανάλογα με το πλήθος των ανθρώπων που φιλοξενούν. Υπάρχουν διαμερίσματα για εργένηδες και διαμερίσματα για οικογένειες που έχουν μέχρι 8 παιδιά. Στο σύνολό τους μπορούν να φιλοξενήσουν από 1500 έως 1700 ανθρώπους.

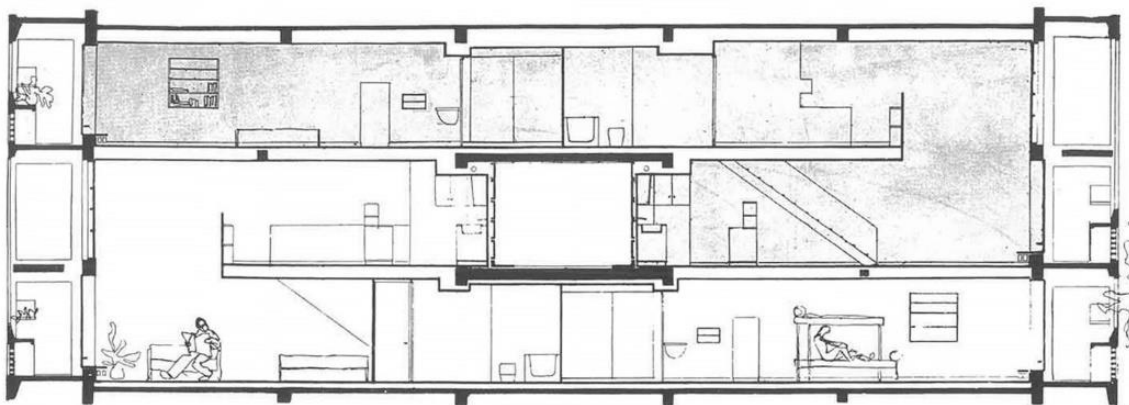
Η είσοδος στα διαμερίσματα γίνεται από έναν διάδρομο που βρίσκεται στο μέσο του κτιρίου. Κάθε διαμέρισμα αποτελείται από δύο στάθμες. Η κατανομή των χώρων γίνεται με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε δυο διαμερίσματα να υπάρχουν σε τρεις ορόφους. Ουσιαστικά υπάρχουν δύο εισοδοι απέναντι η μία με την άλλη όπου η μία μπαίνει στον όροφο όπου είναι πατάρι και με σκάλες ανεβαίνει στον επόμενο όροφο, και η άλλη μπαίνει σε άλλο πατάρι που βρίσκεται στον ίδιο όροφο με το πρώτο και με σκάλες κατεβαίνει στον κάτω όροφο. Με αυτόν

τρόπο, με την δημιουργία των παταριών το διαμέρισμα γίνεται διαμπερές. Στο χώρο που ονομάζουμε πατάρι βρίσκονται οι κοινόχρηστοι χώροι, καθιστικό κουζίνα ενώ στους άλλους ορόφους που είναι διαμπερείς βρίσκονται οι ιδιωτικοί χώροι, υπνοδωμάτια και μπάνια (Frampton, 2001).(εικόνα 2)

Ο αρχιτέκτονας δίνει ιδιαίτερη σημασία στον χώρο των παιδιών. Στην περιοχή όπου βρίσκονται τα υπνοδωμάτια των παιδιών ο χώρος είναι επιμήκης και διαιρείται στα δύο ώστε κάθε παιδί να έχει τον ιδιωτικό του χώρο με ένα συρόμενο πέτασμα. Με αυτή την καινοτομία ο Le Corbusier έδωσε τη δυνατότητα στα δωμάτια να ενοποιούνται με την απομάκρυνση του πετάσματος, για να έχουν την δυνατότητα ευρυχωρίας όταν χρειάζεται. Τα είδη υγιεινής των παιδιών είναι διαχωρισμένα μεταξύ τους ώστε να μπορούν να εξυπηρετούν ταυτόχρονα πολλά άτομα. Τα διαμερίσματα μπορούν να παραλάβουν από δύο έως τέσσερα παιδιά.

Η κουζίνα βρίσκεται μαζί με το καθιστικό στο χώρο που ονομάζουμε πατάρι και καταλαμβάνει ένα μικρό χώρο. Στην άκρη του διαμερίσματος επεκτείνονται βεράντες που διατρέχουν το κτίριο και στις δύο πλευρές του. Οι όψεις έχουν εκτεταμένες τζαμαρίες και προσφέρουν τη δυνατότητα επέκτασης και ενοποίησης του εσωτερικού χώρου με τον υπαίθριο. Για την προστασία από τον ήλιο έχουν τοποθετηθεί περσίδες από μπετόν που είναι προσανατολισμένες ανατολικά προς δυτικά.

Στη νοτιά άκρη του κτίριου τα διαμερίσματα αλλάζουν κατεύθυνση και στρέφονται στο νότο. Το βόρειο τμήμα του κτιρίου είναι τελείως κλειστό και το μόνο στοιχείο που φαίνεται στη όψη από μπετόν είναι το κυκλικό κλιμακοστάσιο ασφάλειας που φτάνει έως τον έβδομο όροφο.

Εικόνα 2: Τομή διαμερισμάτων

2.1.2.4. ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ LE CORBUSIER

Ο Le Corbusier σε αυτό το κτίριο χρησιμοποίησε τα 5 σημεία της αρχιτεκτονικής του σκέψης, που τα δημοσίευσε το 1926 με τίτλο “ Τα πέντε σημεία μιας Νέας Αρχιτεκτονικής”. Τα πέντε σημεία αποτελούν ένα μανιφέστο της δικής του, προσωπικής θεώρησης, των δικών του προσωπικών μέσων έκφρασης και της δικής του προσωπικής αντιμετώπισης της αρχιτεκτονικής. Αυτά είναι τα εξής:

1. Η πιλοτή

Η δημιουργία πιλοτής είναι το πρώτο στοιχείο που χρησιμοποιεί ο αρχιτέκτονας στα κτίσματα του, δηλαδή η εξάλειψη του ισογείου ορόφου με την ανύψωση της κατοικίας. Η πιλοτή είναι πολύ σημαντικό στοιχείο γιατί αφήνει μεγάλο σκιασμένο και ευάερο χώρο. Οι κιονοστοιχίες που κρατάνε το κτίριο είναι φανερές και όσο το δυνατόν εκλεπτυσμένες, για να δίνουν την εντύπωση ότι το κτίριο είναι ανάλαφρο, σχεδόν αιωρούμενο. (εικόνα 3) Στην συγκεκριμένη περίπτωση ο Le Corbusier χρησιμοποιεί πιλοτή σε αυτό το συγκρότημα κατοικιών. Το κτίριο στηρίζεται σε 36 μπετονένιες κολόνες, όπου συγκρατούν 18 πατώματα. Οι κολόνες μπορεί να φαίνονται μεγάλες αλλά σε σύγκριση με τον τεράστιο όγκο του κτιρίου μοιάζουν μικρές. Η ανύψωση του κατασκευάσματος από το έδαφος οδηγεί αφενός στην απομάκρυνση του κτιρίου από την υγρασία της γης και αφετέρου στη δημιουργία ενός μεγάλου χώρου στο ισόγειο, όπου μπροστά του εκτείνεται μια ζώνη πρασίνου. Με αυτόν τον τρόπο ο Le Corbusier αφήνει σχεδόν ανέγγιχτο το φυσικό περιβάλλον και χώρος κάτω από το κτίριο λειτουργεί ως χώρος κυκλοφορίας και στάθμευσης των αυτοκινήτων, χώρο εισόδου, ανελκυστήρων και θάλαμο για το θυρωρό.

Εικόνα 3: Προοπτική Άποψη Pilotis

2. Η ελεύθερη όψη

Η ελεύθερη σύνθεση των όψεων η οποία είναι σχεδιασμένη ανεξαρτήτως κάτοψης. Με αυτό τον τρόπο η κάτοψη γίνεται πιο λειτουργική και το κτίριο έχει ένα πιο όμορφο και ισορροπημένο αποτέλεσμα. Οι όψεις στο συγκρότημα unite d' habitation είναι καθαρά αποτέλεσμα σχεδιασμού ξεχωριστού από τις κατόψεις. Οι όψεις εκτείνονται σε μεγάλη έκταση. Το συγκρότημα έχει 165 μετρά μήκος, 24 μετρά πλάτος και 56 μετρά ύψος. Ο εξωτερικός φλοιός που αποτελείται στο μεγαλύτερο μέρος του από οπλισμένο σκυρόδεμα έχει χρώμα γκρι που έρχεται σε αντίθεση με τα έντονα χρώματα των διαμερισμάτων που φαίνονται στα μπαλκόνια από την όψη. Οι κάθετοι τοίχοι των μπαλκονιών κάθε μονάδας είναι βαμμένοι με διαφορετικό χρώμα. Η πολυχρωμία που δημιουργείται σε συνδυασμό με το γκρι φόντο κάνει την αντίθεση ακόμα εντονότερη και την κάθε μονάδα να ξεχωρίζει του συνόλου. Αυτή η διαφορά στα χρώματα υποδηλώνει, ότι παρά το γεγονός ότι η Unite αποτελεί κτίριο μαζικής κατοίκησης, κάθε άτομο εξακολουθεί να αποτελεί ξεχωριστή οντότητα που ξεχωρίζει και διαφέρει από το σύνολο.(εικόνα 4)

Εικόνα 4: Προοπτική Αποψη Όψης

3. Το επίμηκες παράθυρο στην όψη

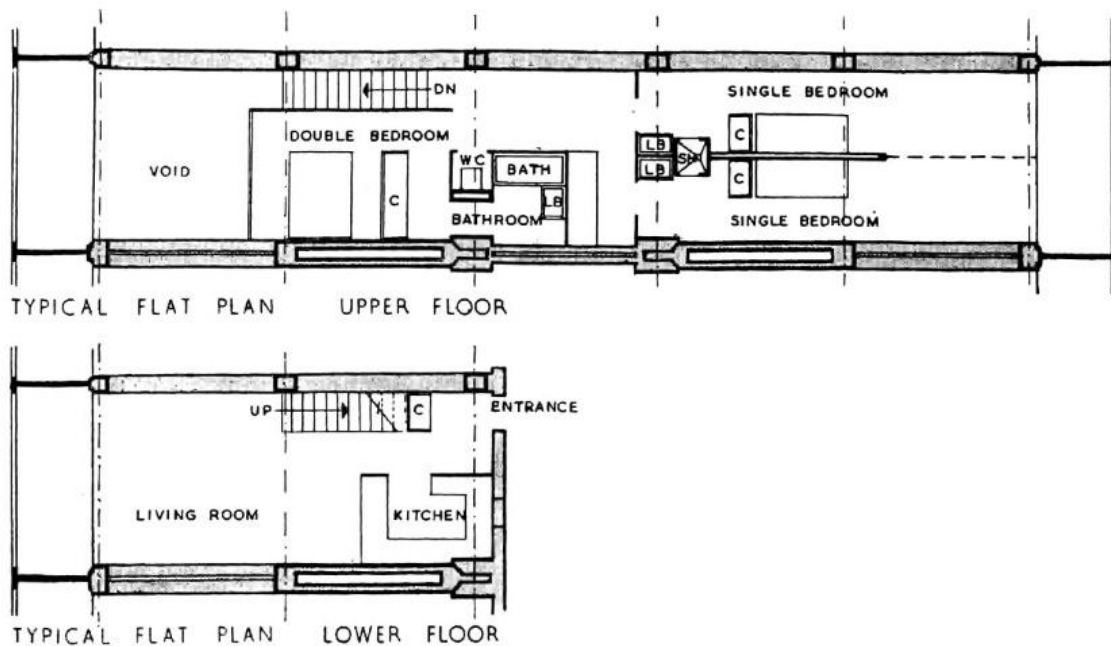
Ένα άλλο στοιχείο που χρησιμοποιούσε ο αρχιτέκτονας είναι τα συνεχόμενα, επιμήκη παράθυρα στις όψεις των κτιρίων του, που διατρέχουν όλη την όψη σταματώντας στις γωνίες. Τονίζουν τις οριζόντιες χαράξεις, λόγω του μεγάλου τους μήκους και προσφέρουν το απαραίτητο φως και θέα σε όλους τους χώρους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν διακρίνεται ένα επίμηκες παράθυρο στην όψη λόγω των πολλών διαμερισμάτων αλλά κατάφερε να πετύχει μια συνέχεια στις όψεις με τα χρωματιστά μπαλκόνια δημιουργώντας τεράστιες λωρίδες χρώματος κατά μήκος του κτίριου οι οποίες διαχωρίζονταν μεταξύ του από πολύ μικρότερες λωρίδες μετόν. Έτσι γίνονται ευδιάκριτες οι ζώνες των διαμερισμάτων. Επίσης πίσω από από τα μπαλκόνια υπάρχει σε όλα τα διαμερίσματα ένα μεγάλο επίμηκες γυαλί που καλύπτει όλο το διαμέρισμα, που σε θέμα διαμερίσματος το επίμηκες παράθυρο το έχει επιτύχει. Με αυτό το σύστημα έχει επιτύχει το σκοπό του για καλό φωτισμό και αερισμό στα διαμερίσματα.

Εικόνα 5: Ανοίγματα Πρόσοψης

4. Η ελεύθερη κάτοψη

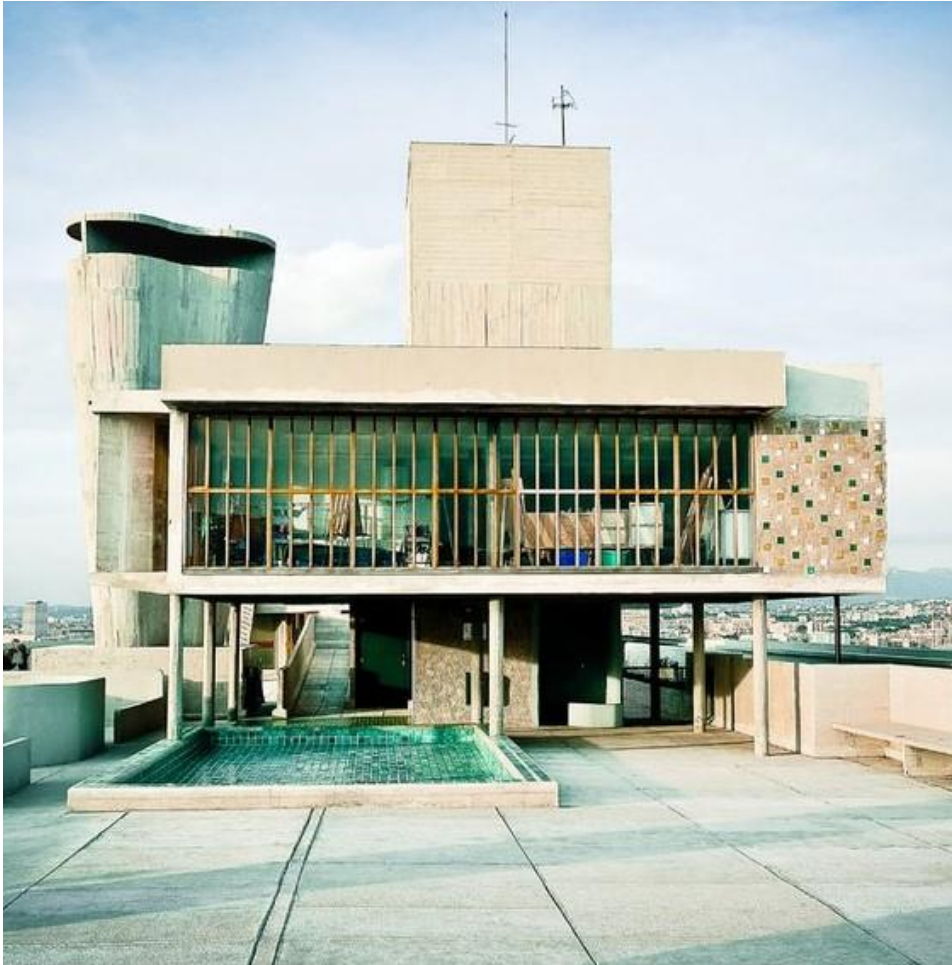
Με τον όρο ελεύθερη κάτοψη νοείται η ελεύθερη σύνθεση του εσωτερικού χώρου που έχει απελευθερωθεί από φέροντες, περιοριστικούς τοίχους. Η κάτοψη των διαμερισμάτων είναι ειδικά υπολογισμένη σε κάρναβο ώστε να πετύχει ο αρχιτέκτονας το καλύτερο δυνατό λειτουργικό αποτέλεσμα. Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες και σημαντικές πτυχές του κτίριου αυτού είναι η χωρική οργάνωση των μονάδων κατοικίας. (εικόνα 6) Σε αντίθεση με τα περισσότερα προγράμματα κατοικιών που έχουν ένα διάδρομο και τις μονάδες και στις δυο πλευρές, ο Le Corbusier σχεδίασε τις μονάδες ώστε να εκτείνονται από κάθε πλευρά του κτίριου, καθώς επίσης και ένα χώρο με διπλό ύψος μειώνοντας έτσι τον αριθμό των απαιτούμενων διαδρομών σε έναν, κάθε τρεις ορόφους. Με τη μείωση των μονάδων και τον χώρο διπλού ύψους, τοποθέτησε αποτελεσματικά περισσότερες μονάδες κατοικίας στο κτίριο και δημιούργησε ένα σύστημα σύνδεσης των οικιστικών αυτών μονάδων. Η κάτοψη είναι ανεξάρτητη από τον φέροντα οργανισμό και είναι διαμορφωμένη όπως αναλύεται στην ενότητα “διαμερίσματα”.

Εικόνα 6: Τυπικές κατόψεις διαμερισμάτων

5. Το roof garden

Μια πρωτοπορία του αρχιτέκτονα ήταν η αντικατάσταση της επικλινούς στέγης από επίπεδη, και τη δημιουργία δώματος που χρησιμοποιείται ως κήπος. Με αυτό τον τρόπο Έτσι, αυξάνεται και ο κοινόχρηστος χώρος αλλά και το πράσινο. Στο συγκρότημα στον τελευταίο όροφο τοποθετούνται οι κοινόχρηστοι χώροι. Συγκεκριμένα, δημιουργούνται ένα νηπιαγωγείο, ένας παιδικός σταθμός, από τον οποίο μια ράμπα οδηγεί στο roof-garden που περιλαμβάνει πισίνα και παιδική χαρά για τα παιδιά, ένα γυμναστήριο με ανοιχτό χώρο για γυμναστική, ένας διάδρομος 300 μέτρων για δρομείς και χώρος για ηλιοθεραπεία μαζί με σνακ μπαρ (Tzonis, 2002).

Εικόνα 7: Roof Garden

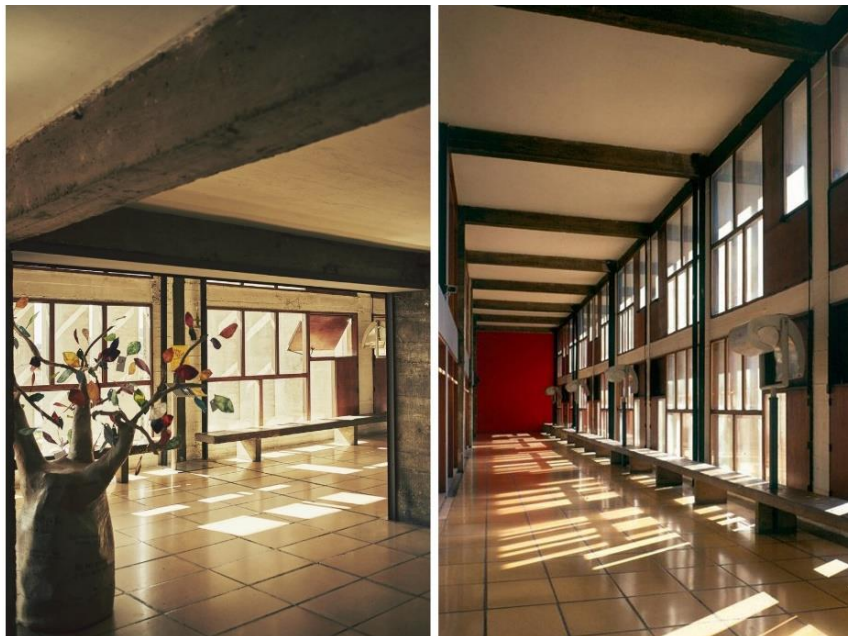
2.1.2.5. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Η μορφή του συγκροτήματος Unite d' Habitation παραπέμπει σε πλοίο. Ο ίδιος ο Le Corbusier στο βιβλίο «Για μια αρχιτεκτονική» είχε αναφερθεί στη νέα τεχνολογία και μορφή των πλοίων και πως αυτή θα μπορούσε να επηρεάσει τη σύγχρονη αρχιτεκτονική). Το φως όπως πέφτει στο κτίριο βοηθάει σε αυτόν τον παραλληλισμό. Το φως περνάει ανενόχλητο κάτω από το μακρόστενο κτίριο και καταργεί τη διάκριση ανάμεσα στη μπροστινή και την πίσω όψη. Η οριζοντιότητα των διαμερισμάτων και η μικρή επιφάνειά τους που είναι ορατή από τον περιβάλλοντα χώρο σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό τους, παραπέμπει σε καμπίνες πλοίου.

Αντίστοιχα, το δώμα που είναι ανοιχτό στον ήλιο και στο οποίο συγκεντρώνονται οι ένοικοι και πραγματοποιούνται οι κοινωνικές δραστηριότητες ανακαλεί τη μορφή και τη λειτουργία του καταστρώματος. Το δώμα αποτελεί ένα καινούριο τεχνητό τοπίο που συμπληρώνει το φυσικό. Αποτελείται από μικρούς τεχνητούς λόφους, παρτέρια με λουλούδια, καμινάδες εξαερισμού, ανοιχτό θέατρο και κινηματογράφος. Όλα αυτά μπορεί να φαίνονται μεγάλα και υπερβολικά αλλά είναι κατασκευασμένα στην κλίμακα του φυσικού τοπιού, και αντανακλούν την κλίμακα του κτιρίου. Από το ύψος των 56 μέτρων όλη η γύρω περιοχή είναι ορατή, όπως αντίστοιχα από το κατάστρωμα των πλοίων είναι ορατός ο ορίζοντας. Στο ύψος αυτό δεν υπάρχει τίποτα που να σκιάζει το χώρο. Το φως του ήλιου εισχωρεί σε κάθε λεπτομέρεια του δώματος.

Το συγκρότημα Unite d' Habitation κατασκευάστηκε παράλληλα στον άξονα ανατολή δύση και όχι στον άξονα βορρά νότου με αποτέλεσμα να αποφευχθεί ο αριθμός των μονάδων που είναι εκτεθειμένος στο βορρά. Με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται δύο ειδών διαμερίσματα σε σχέση με το πως εισχωρεί το φως. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα διαμερίσματα που προσανατολίζονται στο νότο και στο βορρά που είναι τα διαμερίσματα που είναι τοποθετημένα παράλληλα με το μήκος του συγκροτήματος και είναι περιορισμένα σε αριθμό) και έχουν τον ίδιο σταθερό φωτισμό σε όλα τους τα δωμάτια. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα διαμερίσματα που είναι προσανατολισμένα στην ανατολή και στη δύση . Οι χώροι αυτοί δέχονται εναλλασσόμενο φωτισμό κατά τη διάρκεια της ημέρας. Όλα τα ανοίγματα των μονάδων είναι έτσι σχεδιασμένα ώστε το καλοκαίρι να αποφεύγεται η είσοδος του ηλιακού φωτός από υψηλή γωνιά και το χειμώνα το φως να εισχωρεί στο εσωτερικό ακόμα και από χαμηλή γωνιά φωτισμού.

Γίνεται προφανές ότι ο αρχιτέκτονας ασχολήθηκε πολύ με την πορεία του φωτός και προσανατόλισε το κτίριο του με τέτοιο τρόπο ώστε το φως να είναι κυρίαρχο στοιχείο στην κατασκευή του. (εικόνα 8)

Εικόνα 8: Εσωτερικός Φωτισμός

2.1.2.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι μονάδες κατοίκησης του Le Corbusier συνθέτουν ένα νέο τρόπο ζωής και ενσωματώνουν μια καινούργια ιδέα ως προς τον τρόπο κατοίκησης. Αποτελούν την κατασκευή μιας νέας κοινότητας, μια μικρής πόλης μέσα στην πόλη, αποσυμφορίζοντας παράλληλα και τον αστικό χώρο καθώς είναι κατασκευασμένες καθ' ύψος του οικοπέδου. Το συγκρότημα αυτό προσπάθησε να μετατρέψει μια ιδέα της αρχιτεκτονικής σε προϊόν της λογικής. Ενσωματώνει τις αρχές της λειτουργικότητας της οικονομίας και της αυτονομίας, αναγνωρίζοντας την αρχιτεκτονική, προκειμένου να προσφέρει καλύτερες ευκαιρίες για ομάδες ανθρώπων. Η δημιουργία μιας νέας μηχανικής κίνησης, η οργάνωση των λειτουργιών, ο σχεδιασμός ενός ολοκληρωμένου συστήματος, αποτελούν δυνατότητες που χρησιμοποιούνται με πειθαρχημένο τρόπο και αντανακλούν την τεράστια επιθυμία να παρέμβουν στη διαδικασία της αρχιτεκτονικής και της σύγχρονης κοινωνίας.

Η μονάδα κατοίκησης Unité d' Habitation δέχτηκε πολλές κριτικές και αμφισβητήθηκε σε δυο κυρίως επίπεδα: στο επίπεδο της συλλογικής ζωής που επαγγελλόταν και στο επίπεδο της αρχιτεκτονικής που πρότεινε. Το συγκρότημα αυτό λέγεται ότι απέτυχε στο επίπεδο της συλλογικότητας, διότι δεν κατάφερε να αποτελέσει τους τόπους μιας κοινότητας, η οποία θα λειτουργούσε συλλογικά για να αναδείξει την χρησιμότητα των κοινοχρήστων χώρων που περιείχε. Απέτυχε επίσης να γίνει και αισθητικά αποδεκτό. Αποτελούσε δημιούργημα της πρωτοπορίας της αρχιτεκτονικής όπου πρότεινε μια γλώσσα ανοίκεια στους κάτοικους για τους οποίους προορίζονταν, με αποτέλεσμα να κατοικείται σήμερα από αστούς διανοούμενους και καλλιτέχνες και όχι από εργάτες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Frampton, K., *Μοντέρνα Αρχιτεκτονική – Ιστορία και κριτική*, τιτλ. πρωτ. Modern Architecture – A critical history (1981), μετ. Θ.Ανδρουλάκης, Μ. Παγκάλου εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1987.
- Stonorov, W. and O., Boesiger W., *Le Corbusier et Pierre Jeanneret: Oeuvre complète 1910-1929*, εκδ. Les Editions d' Architecture (Artemis), Ζυρίχη 1964.
- Girsberger, E., *Le Corbusier 1910-60*, εκδ: Editions Girsberger, Ζυρίχη 1960.
- Cohen, J.-L., *Αε Κορμπυζιε*, μετ. Καρατζάς, Λ., εκδ: Taschen, Αθήνα 2006.
- Frampton, K., *Le Corbusier*, εκδ: Thames & Hudson world of art, Λονδίνο 2001.
- Dominique, L., *Le Corbusier Alive*, εκδ: Vilo International, Michigan 2000
- Tzonis, A., *Le Corbusier: The poetics of machine and metaphor*, εκδ: Thames & Hudson, Λονδίνο 2002.
- Corbusier, L., *Για μια αρχιτεκτονική*, μετ: Τουρνουκιώτης, Π.,19 εκδ: Εκκρεμές, Γαλλία 2004.

3. ΠΑΤΡΑ

3.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

3.1.1. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΟ 1830

Το όνομα Πάτρα εμφανίζεται για πρώτη φορά σε έργα του Θουκυδίδη όπου εξιστορούνται γεγονότα του Πελοποννησιακού πολέμου. Ωστόσο η ιστορική αρχή της πόλης των Πατρών παραμένει ανεξακρίβωτη. Σύμφωνα με τη μυθική παράδοση η Πάτρα ιδρύθηκε το 1041π.Χ. όταν ο Πατρέος, γιος του Πρευγένη αποίκισε στον αγροτικό συνοικισμό της Αρόης, τον οποίο διέυρνε και του έδωσε το όνομά του (Λάζαρης, 1998, σελ 120). Η Πάτρα λόγω του λιμανιού της και της τοπογραφίας της έμελλε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην συγκρότηση της Αχαϊκής Ομοσπονδίας, μαζί με τις υπόλοιπες 11 πόλεις της Αχαΐας. Το 280 π.Χ. πρωτοστάτησε μαζί με τις πόλεις Δύμη, Φαρές, και Τριταΐα στην σύσταση της Αχαϊκής Συμπολιτείας, η οποία σύντομα αναδείχθηκε σε ισχυρή πολιτιστική και θρησκευτική δύναμη (Λάζαρης, 1998, σελ 120).

Το 147 π.Χ. οι Ρωμαίοι καταλαμβάνουν την Ελλάδα. Παρότι αυτό σημαίνει το οριστικό τέλος του αρχαϊκού κόσμου, για την Πάτρα τώρα αρχίζει η χρυσή εποχή της. Η πόλη ανέκαθεν συνδεόταν με τη δύση, η σχέση τους όμως γίνεται στενότερη μετά την κατάκτηση της Ελλάδας από τους Ρωμαίους (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 11). Ο Οκταβιανός Αύγουστος έχοντας αναγνωρίσει την πλεονεκτική της θέση λόγω του λιμανιού της, την ανέδειξε σε σημαντικό στρατιωτικό, εμπορικό και διοικητικό κέντρο. Αύξησε τον πληθυσμό της, κατασκεύασε πολλά μεγαλόπρεπα κτίρια και μόνο σε αυτή παραχώρησε διοικητική αυτοτέλεια κηρύσσοντας την ελευθερία ((Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ11).

Τα προνόμια που κατά καιρούς δόθηκαν στην πόλη από τους Ρωμαίους αυτοκράτορες βοήθησαν στην κοινωνική και οικονομική της ανάπτυξη. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Πausanias ο οποίος την επισκέφθηκε τον 2ο μ. Χ. αιώνα, βασικό χαρακτηριστικό της ήταν ο κοσμοπολίτικος χαρακτήρας της και η συνύπαρξη και διασταύρωση διαφορετικών πολιτιστικών ροπών και θρησκειών (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 12). Η παρακμή της ξεκίνησε με τη μεταφορά της πρωτεύουσας του Ρωμαϊκού Κράτους στην Κωνσταντινούπολη. Τους επόμενους αιώνες θα πολιορκηθεί πολλές φορές, αρχικά ανεπιτυχώς από τους Σλάβους το 330 μ.Χ. και εν συνεχεία επιτυχώς από τους Φράγκους σταυροφόρους το 1205 μ.Χ. Την περίοδο της Φραγκοκρατίας η Πάτρα αποτέλεσε μια από τις 12 Βαρόνες του πριγκιπάτου της Αχαΐας. Το 429 ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος την απελευθέρωσε για να την καταλάβουν ξανά μετά από 30 περίπου χρόνια οι Οθωμανοί Τούρκοι (Λάζαρης, 1998, σελ 109). Η Πάτρα κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας συνεχίζει να είναι ένα σημαντικό και πολυπληθές κέντρο. Πολλές φορές επαναστάτησε, ξεκινώντας το 1466 υπό τον επίσκοπο Πατρών Νεόφυτο, εν συνεχεία το 1532 υπό την ηγεσία το Αντρέα Ντόρια, (Λάζαρης, 1998, σελ 120), και τέλος το 1571 μετά τη ναυμαχία της Ναυπάκτου (Λάζαρης, 1998, σελ 131). Τη περίοδο αυτή επικρατεί αναβρασμός καθώς Τούρκοι προκαλούν εκτεταμένες καταστροφές προσπαθώντας να συγκεντρώσουν πόρους για την επερχόμενη εκστρατεία κατά της Κύπρου. Η πόλη πλέον δε θυμίζει τίποτα από την περασμένη αίγλη της, Το 1645 (Λάζαρης, 1998, σελ 266) καταλαμβάνει μαζί με όλη την Πελοπόννησο από τους Ενετούς στην κατοχή των οποίων παραμένει έως και το 1715 οπότε επανέρχεται στα χέρια των Τούρκων. (εικόνα 1) Τα επόμενα χρόνια η πόλη θα γνωρίσει εκτεταμένες καταστροφές. Το 1821 οι Έλληνες επαναστατούν έναντι των Τούρκων. Το 1828 οι Τούρκοι φεύγουν από την Πάτρα. Είναι το έτος κατά το οποίο στην πόλη φθάνει μετά από εντολή του Ιωάννη Καποδίστρια ο Σταμάτης Βούλγαρης προκειμένου να αναλάβει την περάτωση του πολεοδομικού της σχεδίου.

Εικόνα 1: Ενετικό Σκίτσο-Άποψη του Πατραϊκού Κόλπου

3.1.2. ΑΠΟ ΤΟ 1830 ΕΩΣ ΤΟ 1900

Από το 1830 και έπειτα ξεκινά η νέα περίοδος ακμής και ανάπτυξης για την πόλη. Το λιμάνι παίρνει πάλι ζωή, αναδεικνύοντας την σε ένα από τα σπουδαιότερα εμπορικά κέντρα της χώρας. Το λιμάνι της μαζί με το λιμάνι της Σύρου, είναι τα σημαντικότερα της Ελλάδας (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ17). Πλέον η Πάτρα αποτελεί σημείο συνάντησης Ελλήνων και ξένων επιχειρηματιών οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με το εμπόριο της σταφίδας. Αυτοί κατοικούσαν στη συνοικία της Ευαγγελίστριας (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 257). Αξιοσημείωτο είναι ότι τη δεδομένη περίοδο στη πόλη λειτουργούσαν αρκετά ιδιωτικά σχολεία. Τα εμπορικά καταστήματα εκτείνονταν κατά μήκος της Ερμού. Αποδεικτικό στοιχείο της μεγάλης οικονομικής και κοινωνικής της ανάπτυξης είναι η ανοικτή δημογραφική συμπεριφορά που παρουσίασε καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 160).

Τη δεκαετία του 1850 η πόλη βίωσε την πρώτη σταφιδική κρίση. Τη δεκαετία του 1860 αρχίζει να λειτουργεί η οινοποιία της Αχαΐας Κλάους (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 272), και το εμπόριο σταφίδας άρχισε να παρουσιάζει σταδιακή ανάκαμψη. Την περίοδο αυτή οικοδομούνται πολλές κατοικίες εμπόρων, βιοτεχνών και επιφανών προσώπων της πόλης. Από το 1870 ξεκινούν οι πρώτες επεκτάσεις του σχεδίου πόλεως και δημιουργούνται νέες συνοικίες στις οποίες εδράζεται μια νέα μορφή οικονομίας για την πόλη, αυτή της βιομηχανίας. Η συνοικία του Αγίου Διονυσίου αποτελεί την βιομηχανική συνοικία της πόλης (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 268). Το τέλος για την ανάπτυξη της πόλης θα σημάνει με την έναρξη του πρώτου παγκοσμίου πολέμου.

3.1.3. ΑΠΟ ΤΟ 1900 ΕΩΣ ΤΟ 1940

Στις αρχές του 20ού αιώνα η Πάτρα αρχίζει να χάνει τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της. Οι κύριοι παράγοντες που καθόρισαν την εξελικτική της πορεία ήταν: η σταφίδα, το λιμάνι, ο σιδηρόδρομος, η διάνοιξη του ισθμού της Κορίνθου, η ανάπτυξη του χερσαίου οδικού δικτύου, η βιομηχανία της, η συνεχής γιγάντωση του πολεοδομικού συστήματος Πειραιώς-Αθηνών, οι αυξητικές τάσεις της μετανάστευσης, η διεθνής οικονομική συγκυρία, η ανάπτυξη νέων διεθνών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών, η διευρυνόμενη καθημερινά παιδεία και τέλος η συνεχιζόμενη πολιτισμική πορεία υπό της επίδραση της Δύσης αλλά και της εσωτερικής μετανάστευσης (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 320). Μετά την πρώτη σταφιδική κρίση ιδρύονται οι πρώτες βιομηχανίες που καλύπτουν νέες ανάγκες όπως ζυθοποιείο, καρφοβελονοποιείο, εριουργεία, νηματουργία βάμβακος (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 323).

Πλέον η σταφίδα δίνει τη θέση της σε άλλα προϊόντα όπως τα εσπεριδοειδή, το καλαμπόκι, ελιά, τα κηπευτικά κ.α. Την περίοδο αυτή κάνουν την εμφάνισή τους και τα πρώτα κύματα μεταναστών που φεύγουν για την Αμερική. Τις επόμενες δεκαετίες θα συντελέσουν γεγονότα τα οποία θα αλλάξουν την κοινωνική και οικονομική ζωή της πόλης. Το αποκορύφωμα όλων ήταν η Μικρασιατική καταστροφή. Το 1922 φτάνουν οι πρώτοι πρόσφυγες στη Πάτρα. Η πόλη συνολικά απορροφά 10.000 πρόσφυγες. Το 1923 ξεκινά μια νέα περίοδο ακμής για την πόλη. Παρατηρείται προσωρινή ανάκαμψη της παραγωγής και άνοδος του εισαγωγικού εμπορίου. Η εξελικτική οικονομική αλλά και κοινωνική πορεία της πόλης μετά το 1923 οφείλεται κυρίως στη γεωργική παραγωγή, η οποία αυξάνεται λόγω των νέων εργατικών χεριών. Και οι νέες διεθνείς οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες βοήθησαν στη σταδιακή οικονομική της ανάκαμψη (Τριαντάφυλλος, Σκλαβενίτης, Στάικος, 2005, σελ 287). Σήμερα τίποτα δεν θυμίζει τον άλλοτε κοσμοπολίτικο χαρακτήρα της.

Εικόνα 2: Εξαγωγή Σταφίδας, Πάτρα, 1900

3.2. Η ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Το πολεοδομικό συγκρότημα των Πατρών είναι σήμερα το τρίτο μεγαλύτερο στην Ελλάδα. Λίγες πληροφορίες γνωρίζουμε σχετικά με την πολεοδομική συγκρότηση του οικισμού από τους αρχαίους χρόνους ως και το 1829, κυρίως μέσα από τα ευρήματα που η αρχαιολογική σκαπάνη έφερε στο φως. Βασική πηγή πληροφοριών για την αρχαία ρωμαϊκή πόλη αποτελεί ο Πausanias (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ10). Έκτοτε πληροφορίες επανεμφανίζονται τον 13ο αιώνα με τη μορφή μαρτυριών από τους περιηγητές της εποχής (Μπακουνάκης 1995, σελ 33) . Το 1829 εκπονείται από τον Σταμάτη Βούλγαρη το νέο ρυμοτομικό σχέδιο της Πάτρας. Την εποχή όπου ο Πausanias επισκέφεται την Πάτρα, η πόλη καταλαμβάνει έκταση της σημερινής παλιάς πόλης και έφτανε μέχρι τη θάλασσα(Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ12). Επί Ρωμαϊκής κυριαρχίας η πόλη άρχισε να επεκτείνεται βάση σχεδίου. Αξιοσημείωτο είναι ότι η άνω πόλη είχε ίδιο προσανατολισμό με τη σημερινή, ενώ όσο αφορά την Κάτω Πόλη οι Ρωμαίοι επέλεξαν τη διατήρηση και επέκταση της.

Με το πέρασμα των αιώνων, η μορφολογία της όσο αφορά τη θέση και την έκταση του οικισμού μεταβάλλεται συνεχώς κυρίως λόγω των ανακατατάξεων που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του Ελλαδικού χώρου(Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 12). Κατά την παλαιοχριστιανική περίοδο οι αλλαγές που πραγματοποιούνται είναι λίγες και ακολουθούν τη λογική του παλαιού οικισμού. Στα βυζαντινά χρόνια, η πόλη απομακρύνεται από την παραλία. Τον 9ο αιώνα , η Πάτρα γίνεται ξανά ένα σημαντικό κέντρο (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 12). Η ταπητουργία και η βιοτεχνία μεταξωτών γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη αυτή την περίοδο. Όταν ο Κωνσταντίνος Παλαιολόγος την πολιορκήσε η πόλη αναπτυσσόταν έξω από το κάστρο περιτριγυρισμένη από το τείχος (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ12). Επί τουρκοκρατίας η πόλη παραμένει συγκεντρωμένη στα νότια του φρουρίου και δεν παρατηρούνται προσπάθειες επέκτασης.

Στις 18 Ιανουαρίου του 1828 φτάνει στο Ναύπλιο ο Ιωάννης Καποδίστριας και αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της χώρας. Οι πολεοδομικές δραστηριότητες με εντολή του ίδιου και επικεφαλής τον Βούλγαρη ξεκίνησαν το 1828 (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 21). Ο Βούλγαρης ανέλαβε την πολεοδομική αναμόρφωση της Άνω πόλης. Έδωσε μεγάλη σημασία στη προστασία και την ανάδειξη του κάστρου και του Ωδείου. Ως εκ τούτου προέβλεψε μια ζώνη ασφάλειας πριν από την ακραία οικοδομική του γραμμή (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 29). Η άνω πόλη οργανώθηκε περιμετρικά του Ρωμαϊκού θεάτρου, και σχεδιάστηκε ούτως ώστε ο νέος οικισμός να συμπίπτει απόλυτα με τον προσανατολισμό του παλιού οικισμού, σεβόμενος πάντα την τοπογραφία της περιοχής. Η πολεοδομική οργάνωση και των δύο τμημάτων της πόλης είναι η ίδια. Οργανώνονται από ορθογώνια τεμνόμενους δρόμους, και συμμετρικά τοποθετημένες πλατείες. Πρόκειται για μια καθαρά γεωμετρική σύνθεση, η οποία ωστόσο δεν είναι τόσο αυστηρή και γεωμετρικά μονότονη καθώς τα δυο τμήματα τέμνονται υπό γωνία 70 μοιρών (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 32). Κατά μήκος της παραλιακής ζώνης ο Βούλγαρης προτείνει μια δεντροστοιχία περιπάτου τη δημιουργία της οποίας χρηματοδότησε ο ίδιος. Όσο αφορά την κυκλοφορία, ο πολεοδομικός ιστός είναι αυστηρά ορθογωνικός κάρναβος αποτελούμενος από πρωτεύοντες και δευτερεύοντες κυκλοφοριακούς άξονες (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 30). Σε δεσπόζουσα θέση βρίσκεται το Κάστρο, βασικό σημείο αναφοράς της πόλης. Οι δύο βασικοί κυκλοφοριακοί άξονες είναι η οδός Κορίνθου και η οδός Γούναρη που εξασφαλίζουν και τη σύνδεση της πόλης με την ευρύτερη περιοχή της (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 32).

Η πολεοδομική μονάδα στο σχέδιο Βούλγαρη είναι το οικοδομικό τετράγωνο και όχι η μεμονωμένη ιδιοκτησία. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα οργανωμένο τόπο δόμησης κατά σύστημα του ενεργού οικοδομικού τετραγώνου (Παπαδάτου-Γιαννοπούλου, 1991, σελ 33). Ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει το σχέδιο είναι οι στοές, που προτείνει σε όλους τους βασικούς δρόμους της άνω και κάτω πόλης. Σαφώς επηρεασμένος από την αναγεννησιακή

αρχιτεκτονική και τα αρχαιολογικά πρότυπα επέλεξε την χρήση στοών σαν ενοποιητικό μορφολογικό στοιχείο και στις περιοχές κατοικίας.

Σήμερα μετά από συνεχείς τροποποιήσεις και επεκτάσεις, το πολεοδομικό σχέδιο της Πάτρας θυμίζει ελάχιστα αυτό που είχε προτείνει ο Βούλγαρης. Το φρούριο και η προκουμαία δεν αναδείχθηκαν ποτέ. Το μόνο στοιχείο που διασώθηκε αναλλοίωτο είναι ο προσανατολισμός των δύο τμημάτων. Επίσης μειώθηκε ο αριθμός των πλατειών και των ζωνών πρασίνου που προέβλεπε. Επιπλέον η αδόμητη ζώνη μεταξύ των δύο σκελών του σχεδίου η οποία θα αναδείκνυε το φρούριο με το Ρωμαϊκό ωδείο οικοδομείται. Επίσης το ενιαίο οικοδομικό σύστημα τελικά αντικαταστάθηκε από τη μεμονωμένη ιδιοκτησία. Τέλος το ενοποιητικό στοιχείο των στοών μειώθηκε τόσο ώστε να μην είναι πλέον ορατή η οργανική του σύνδεση με όλο το πολεοδομικό σύστημα.

Στην Πάτρα εκδηλώνεται πολύ νωρίς η επέμβαση του κράτους στο αστικό τοπίο με συγκεκριμένους τρόπους.

1. Ο Βούλγαρης σχεδιάζει μια καινούρια πόλη στη θέση της πεδιάδας κατά μήκος της ακτής, με τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνεται στον οικονομικό ρόλο που καλείται αυτή να παίξει ως χώρος ανταλλαγών ανοιχτός προς το εξωτερικό.
2. Αντιμετωπίζει την παλιά πόλη ως χώρο αποκλειστικά για κατοικία και πάνω στα ερείπιά της, που φανέρωναν μια πόλη άτακτα οικοδομημένη, σχεδιάζει μια καινούρια.

Εικόνα 3: Πολεοδομικό Σχέδιο Βούλγαρη

Ο Βούλγαρης παρέδωσε το σχέδιο στις 29 Ιανουαρίου 1829. (Μπακουνάκης, 1995, σελ 33)

Αναλύοντας το αρχικό πολεοδομικό σχέδιο της Πάτρας είναι εμφανές ότι ο Βούλγαρης είχε οραματιστεί μια πόλη που σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα της εποχής θα είναι συμμετρική και θα παρείχε στους κατοίκους ένα υψηλό επίπεδο ζωής μέσα από την κατασκευή συμμετρικά τοποθετημένων πλατειών, μεγάλου πλάτους δρόμων που θα λειτουργούν και ως αισθητικοί άξονες, και πυκνών ζωνών πρασίνου. Επιπλέον το λιμάνι αποτελούσε για το σχέδιο την ολοκλήρωση της πολεοδομικής εφαρμογής. Η πόλη οφείλει κατά τον Βούλγαρη να βρίσκεται σε διαρκή αλληλοεπικοινωνία και συνδιαλλαγή με αυτό. Τέλος ο σεβασμός του Βούλγαρη στην αρχαιολογική κληρονομιά της πόλης τον ώθησε στην ανάδειξη και την πλήρη ένταξη στην πόλη των μέχρι τότε αρχαιολογικών ευρημάτων.

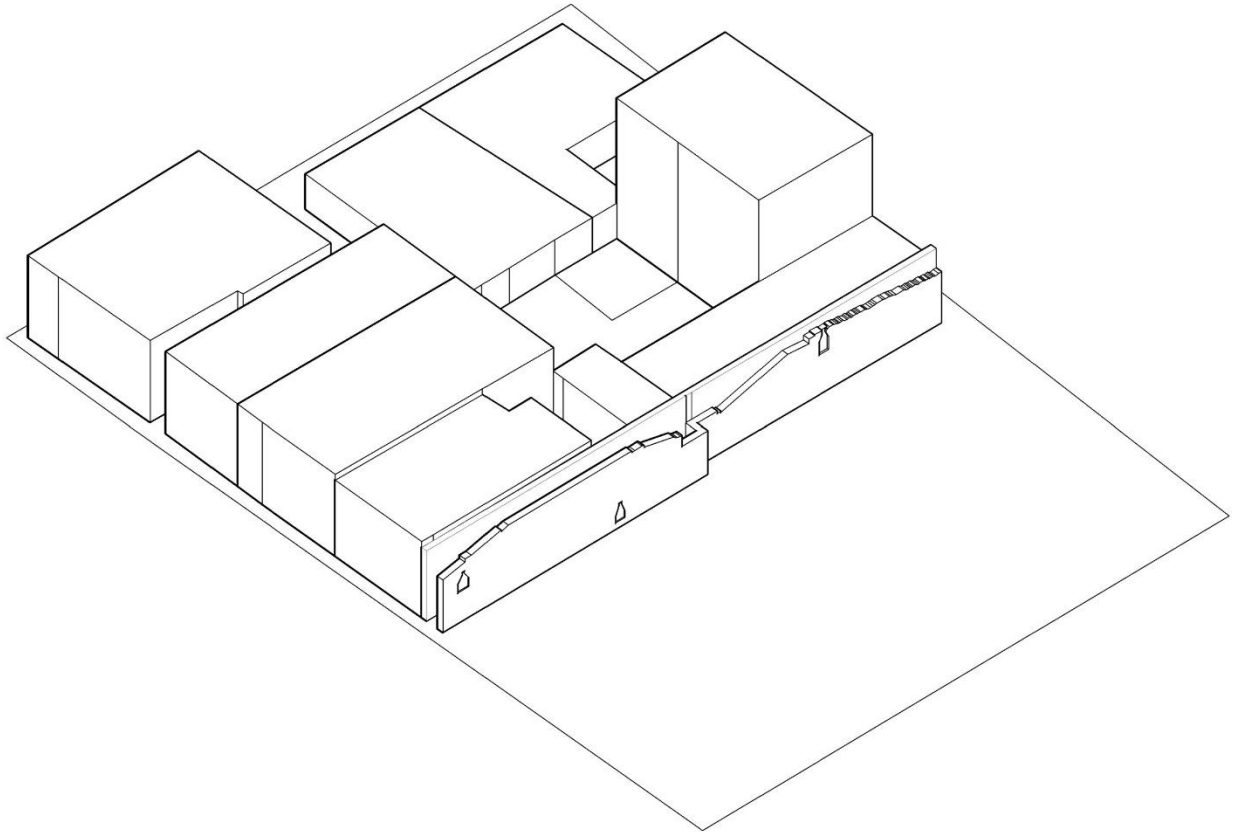
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Λαζαρίδης, Κ.Β. (1998) Η ιστορία της πόλης των Πατρών από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1821, τόμος πρώτος Πάτρα:Αχαϊκές εκδόσεις
- Λαζαρίδης, Κ.Β. (1998) Η ιστορία της πόλης των Πατρών από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1821, τόμος δεύτερος Πάτρα: Αχαϊκές εκδόσεις
- Τριαντάφυλλος, Ε., Σκλαβενίτης, Κ., Στάικος, Σ. (Επιμελ)(2005) Πάτρα από την αρχαιότητα έως σήμερα, συλλογικός τόμος, Αθήνα: εκδόσεις Κότινος
- Παπαδάτου - Γιαννοπούλου, Χ. (1991) Εξέλιξη του σχεδίου πόλεως των Πατρών 1829-1989, Πάτρα: Αχαϊκές εκδόσεις
- Μπακουνάκης, Ν. (1995) Πάτρα 1828-1860. Μια ελληνική πρωτεύουσα στον 19ο αιώνα, Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη

4. ΠΡΟΤΑΣΗ

4.1.ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ

Το οικόπεδο που επιλέχτηκε να μελετηθεί και να σχεδιαστεί η πρόταση αυτής της εργασίας βρίσκεται στο κέντρο της Πάτρας. Είναι ένα οικόπεδο ανάμεσα στις οδούς Τσαμαδού και Μιαούλη και κάθετα συνορεύει με τον κεντρική οδό της Κορίνθου. Σήμερα αυτός ο χώρος χρησιμοποιείται ως parking. Τοπογραφικά το οικόπεδο βρίσκεται πάνω σε μια κεντρική οδό την Κορίνθου, δίπλα στον τερματικό σταθμό του σιδηροδρομικού σταθμού.

Εικόνα 1: Αξονομετρικό οικοπέδου

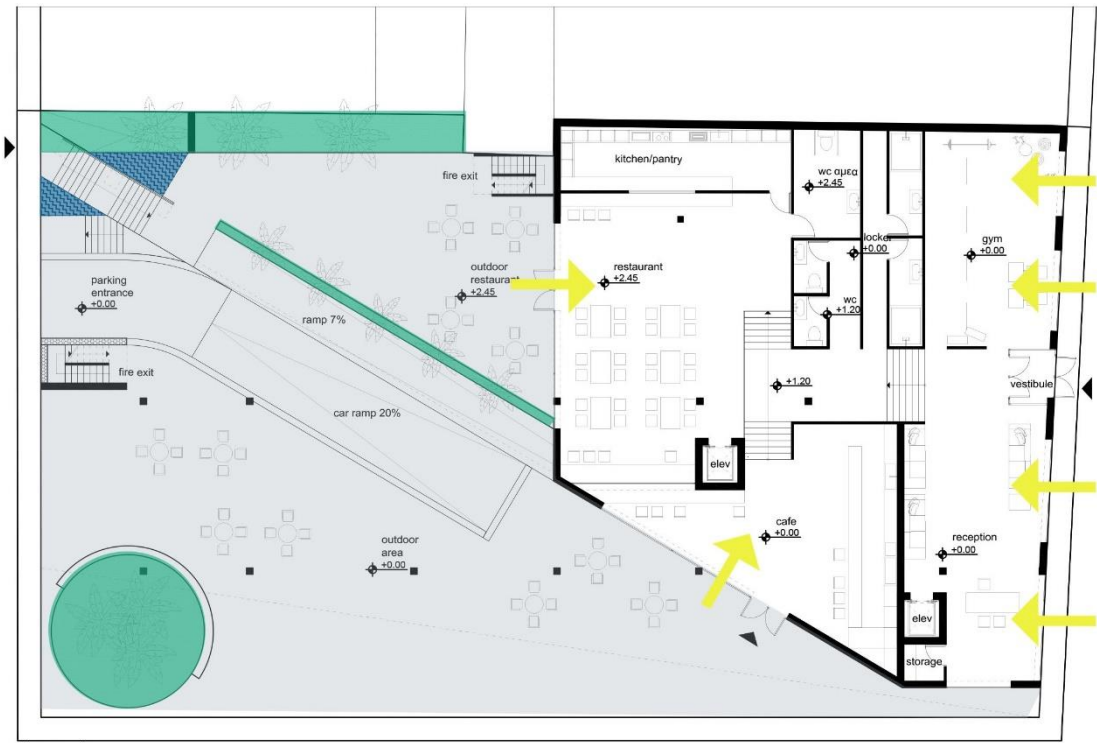
Το συγκεκριμένο οικόπεδο φέρει μεγάλη ιστορία και έχει περάσει από πολλά στάδια και χρήσεις ανά τους αιώνες. Χαρακτηριστικό του οικοπέδου είναι ένας τοίχος που δεσπόζει επιβλητικά κατά μήκος του οικοπέδου. Αυτός ο τοίχος είναι πέτρινος και έχει δύο εσοχές που μαρτυρούν αρχαία ρωμαϊκά θραύσματα τα οποία μετά μεταποιήθηκαν και έγιναν οθωμανικά. Επιδιώκεται μια τάση να διατηρηθεί το κομμάτι του παλιού και της μνήμης, διατηρώντας τον τοίχο στο πίσω μέρος του οικοπέδου αλλά παράλληλα με την ογκοπλασία του κτιρίου δημιουργείται μια νοητή στοά επί της Κορίνθου που ακολουθεί τις στοές της Πάτρας που υπάρχουν παντού στο κέντρο της πόλης.

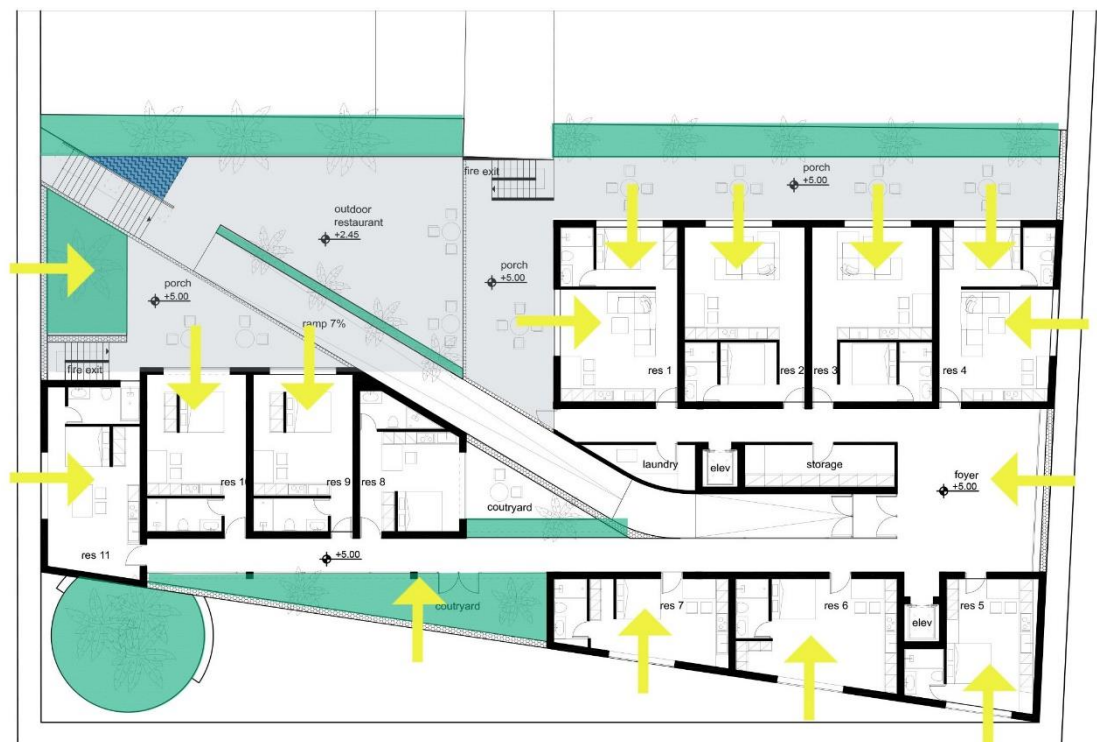
Εικόνα 2: Ο τοίχος-θραύσμα

Οι χώροι ακολουθούν μια δυναμική δομή και έχουν ως κύριο στόχο την βιωσιμότητα. Παρατηρείται μια ορθοκανονική διάταξη των κοινόχρηστων χώρων και των διαμερισμάτων. Τα διαμερίσματα χωρίζονται σε τρεις ενότητες. Η πρώτη ενότητα αποτελείται από 4 διαμερίσματα των 50τμ, τα πιο μεγάλα και ευρύχωρα, η δεύτερη από τρία μικρά και η τρίτη από τέσσερα ενδιάμεσα σε μέγεθος. Πρόκειται για διαμερίσματα περιοδικής κατοίκησης και απευθύνεται συνήθως στους ανθρώπους που εγκαθίστανται στην Πάτρα για μικρά χρονικά διαστήματα καθώς και στους φοιτητές. Η τοποθεσία είναι η πλέον κατάλληλη καθώς το οικόπεδο βρίσκεται στο κέντρο της Πάτρας, και είναι εύκολη η πρόσβαση σε όλα τα μέρη της, είτε με τα πόδια, είτε με αμάξι, είτε με τα ΜΜΜ. Τα διαμερίσματα αυτά περιέχουν τα πάντα και οι χώροι που φιλοξενούνται στο συγκρότημα αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους ένοικους και από το κοινό ελεγχόμενα.

Ο σχεδιασμός του κτιρίου βασίστηκε στις αρχές του αειφόρικού σχεδιασμού. Υπάρχει σωστός φωτισμός καθώς τα ανοίγματα υπάρχουν σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους και σε κάθε διαμέρισμα ξεχωριστά. Επίσης η σκίαση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο, η οποία επιτυγχάνεται με τα κλωστρά που έχουν τοποθετηθεί σε πολλά σημεία στο κτίσμα, κατά μήκος της ράμπας, στην πρόσοψη, αλλά και στις δύο πλάγιες όψεις. Παράλληλα το κτίσμα έχει πολλά αίθρια με φύτευση που εξασφαλίζεται ένα μικροκλίμα και σωστή διατήρηση θερμοκρασίας. Στη δημιουργία μικροκλίματος εξίσου σημαντικό με τα αίθρια είναι και η δημιουργία μικρών οάσεων με νερό που φέρνουν όλα τα στοιχεία της φύσης μέσα στο οικόπεδο. Με όλα αυτά τα επίπεδα, τα κλωστρά, και τα ανοίγματα εξασφαλίζεται ο σωστός αερισμός και η διαμπερατότητα. Ο προσανατολισμός επίσης είναι πολύ σημαντικό κομμάτι του σχεδιασμού. Η ανατολική γωνιά του κτιρίου είναι η πιο σημαντική γιατί έχει περιμετρικά πολλά κτίρια σημαντικά της Πάτρας οπότε προσπαθήσαμε να την αποφορτίσουμε, και έτσι δόθηκε έμφαση στην δυτική γωνιά του οικοπέδου όπου τοποθετήθηκε και η κεντρική είσοδος.

κατομή ισόγειου
κλίμακα 1/100

κατομή ορόφου
κλίμακα 1/100

Εικόνα 3: Αειφορικός Σχεδιασμός Κτιρίου

4.2. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ

Ο σχεδιασμός του κτιρίου είναι επηρεασμένος από τα case study, το Gallaratese και το Unité d' Habitation. Έγινε προσπάθεια να δοθούν πολλά τετραγωνικά στους κοινόχρηστους χώρους και όχι στα διαμερίσματα τόσο, διότι στόχος είναι να ενισχυθεί η έννοια της συλλογικότητας έτσι ώστε οι άνθρωποι να έρθουν πιο κοντά.

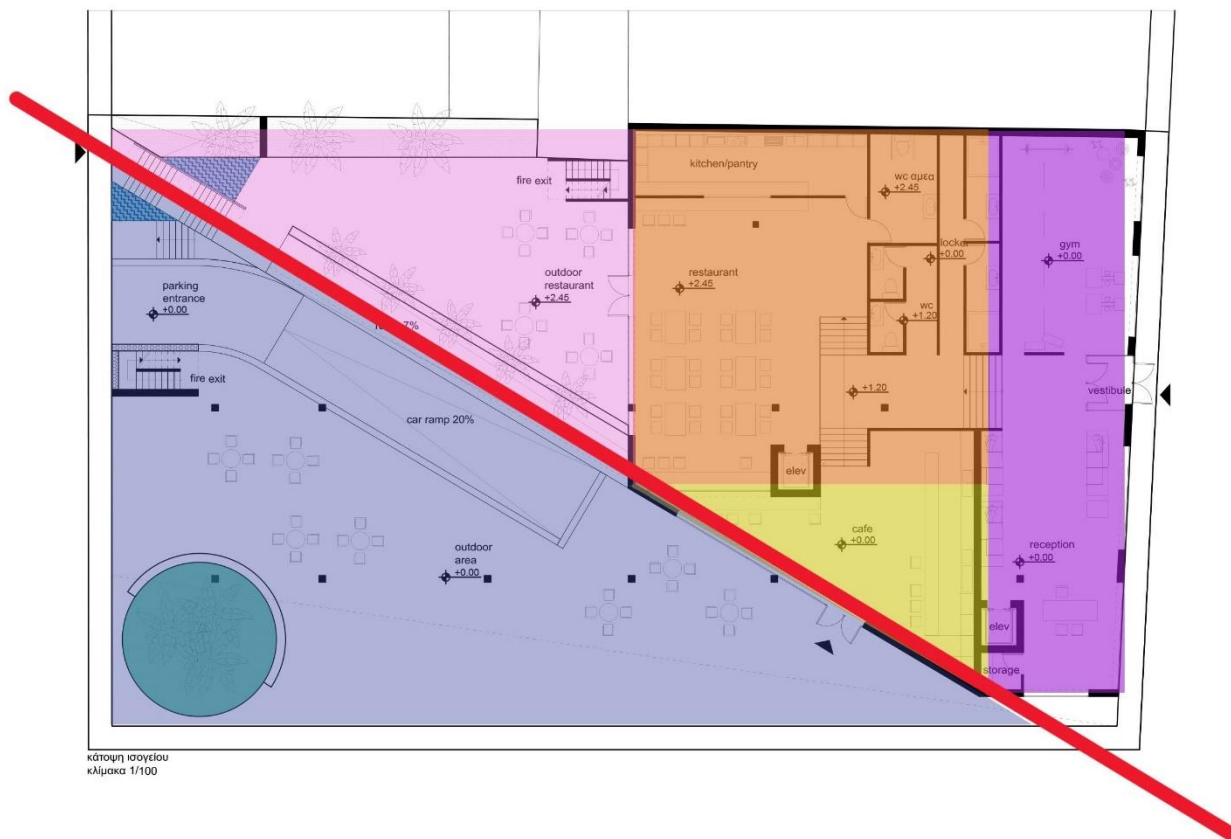
Στόχος αυτής της εργασίας είναι ο σχεδιασμός μιας συλλογικής κατοικίας που έχει ως βασική ιδέα την συγκέντρωση των ανθρώπων που θα μένουν μέσα σε αυτό και όχι μόνο την απομόνωση τους. Η έννοια της συλλογικής κατοικίας δεν νοείται μόνο ως διαμέρισμα που οι ένοικοι μένουν μέσα στο ίδιο κτίριο αλλά και ως άνθρωποι που συνυπάρχουν και συνευρίσκονται στους κοινούς χώρους ενισχύοντας ένα συλλογικό πνεύμα. Αυτό που επιδιώκεται στο κτίριο είναι να γεμίζουν από κόσμο και να ενισχύονται οι κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των ατόμων. Στο συγκεκριμένο κτίριο αυτό γίνεται εμφανές από τον χώρο του ισογείου όπου με τις χρήσεις επιδιώκεται η συγκέντρωση των ατόμων καθώς επίσης και στον όροφο με την κοινή χρήση των μπαλκονιών.

Το κτίριο που θα σχεδιαστεί είναι μια απόπειρα να διατηρηθούν όλα τα ιστορικά και τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του οικοπέδου, και κατά επέκταση να διατηρηθεί και η μνήμη του μέσα στο αστικό τοπίο της Πάτρας. Στόχος αποτελεί, ο ένοικος αυτού του κτίσματος να ζει μια χωρική εμπειρία μέσω της διαμονής του στα δωμάτια η μέσω των πρόσθετων χρήσεων και παροχών που θα του προσφέρει, ενισχύοντας την συλλογικότητα. Έγινε προσπάθεια να δημιουργηθεί μια κοινότητα όπου θα λειτουργήσει σαν γειτονία και που θα επιτρέπει στους κάτοικους να έχουν το δικό τους ιδιωτικό χώρο, αλλά ταυτόχρονα θα μπορούν να συγκεντρωθούν και όλοι μαζί. Το συγκρότημα εκτός από τις κατοικίες περιλαμβάνει και κοινόχρηστους χώρους, και λειτουργίες.

4.3. ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

4.3.1. ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Σε αυτό το συγκρότημα γίνεται εμφανής η χρήση των γεωμετρικών σχημάτων. Εντοπίζονται πολλοί τριγωνικοί χώροι, στρογγυλοί, και πολλοί τετράγωνοι και ορθογώνιοι. Κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι το ορθογώνιο οικόπεδο διχοτομείται στα δύο, και δημιουργούνται δύο χώροι, ένας κλειστός, και ένας ημιυπαίθριος. Λόγω αυτής της διχοτόμησης δημιουργούνται πολλοί ακόμα τριγωνικοί χώροι που τονίζουν την έντονη γεωμετρικότητα. Το στρογγυλό χώρο τον συναντάμε στον αίθριο χώρο που λειτουργεί ως στρογγυλό παρτέρι με πράσινη φύτευση και περιμετρικό κάθισμα. Τα τρία αυτά βασικά σχήματα προέρχονται από την αρχιτεκτονική του Rossi και όπως προαναφέρθηκε στο αντίστοιχο κεφάλαιο παραπέμπουν στην αντίληψη ότι ο κόσμος - η πόλη - το κτίριο απαρτίζεται από αυτά τα γεωμετρικά σχήματα ίδια αντίληψη που υποστήριζε και ο Cezanne καθώς αναζητούσε τις βασικές γεωμετρικές δομές που κρύβονται πίσω από την όψη των σύνθετων και συνεχώς μεταβαλλόμενων επιφανειών.

Εικόνα 4: Γεωμετρία Κτιρίου

4.3.2. ΕΙΣΟΔΟΣ

Όλο το κτίριο προσεγγίζεται περιμετρικά και για αυτό υπάρχουν είσοδοι από όλους τους οδούς. Η είσοδος στο κτίριο πραγματοποιείται από πολλές διαφορετικές θέσεις καθώς έτσι γίνεται η πρόσβαση εύκολη για όλους σε όποιο σημείο και να βρίσκεται ο άνθρωπος. Η κεντρική είσοδος υπάρχει στην οδό Τσαμαδού περνώντας από έναν γυάλινο προθάλαμο ο επισκέπτης βρίσκεται σε έναν μεγάλο χώρο, τον χώρο της reception, όπου από εκεί διανέμετε σε όλους τους άλλους χώρους του συγκροτήματος. Επίσης η δεύτερη είσοδος πραγματοποιείται από την οδό Μιαούλη μέσω μιας σκάλας που οδηγεί σε ένα υπερυψωμένο αίθριο χώρο εστίασης, όπου μετά την σκάλα οι ένοικοι μπορούν να πάρουν την ράμπα και να ενσωματωθούν στον πρώτο όροφο. Τέλος υπάρχει και μια τρίτη είσοδο για τους πεζούς από την οδό της Κορίνθου που τονίζεται από τον πρόβολο που δημιουργείται από πάνω λόγω των διαμερισμάτων. Αυτή η γυάλινη είσοδος οδηγεί στην καφετέρια και κατ'έπείταστο στο εστιατόριο. Παράλληλα με την ράμπα που ανεβαίνει στο πάνω μέρος υπάρχει μια ράμπα που κατεβαίνει στο υπόγειο με τη χρήση αυτοκινήτου, και δίπλα από τα σκαλιά της ράμπας υπάρχουν επίσης σκαλιά όπου οδηγεί τον επισκέπτη στο υπόγειο.

4.3.3. ΚΙΝΗΣΗ

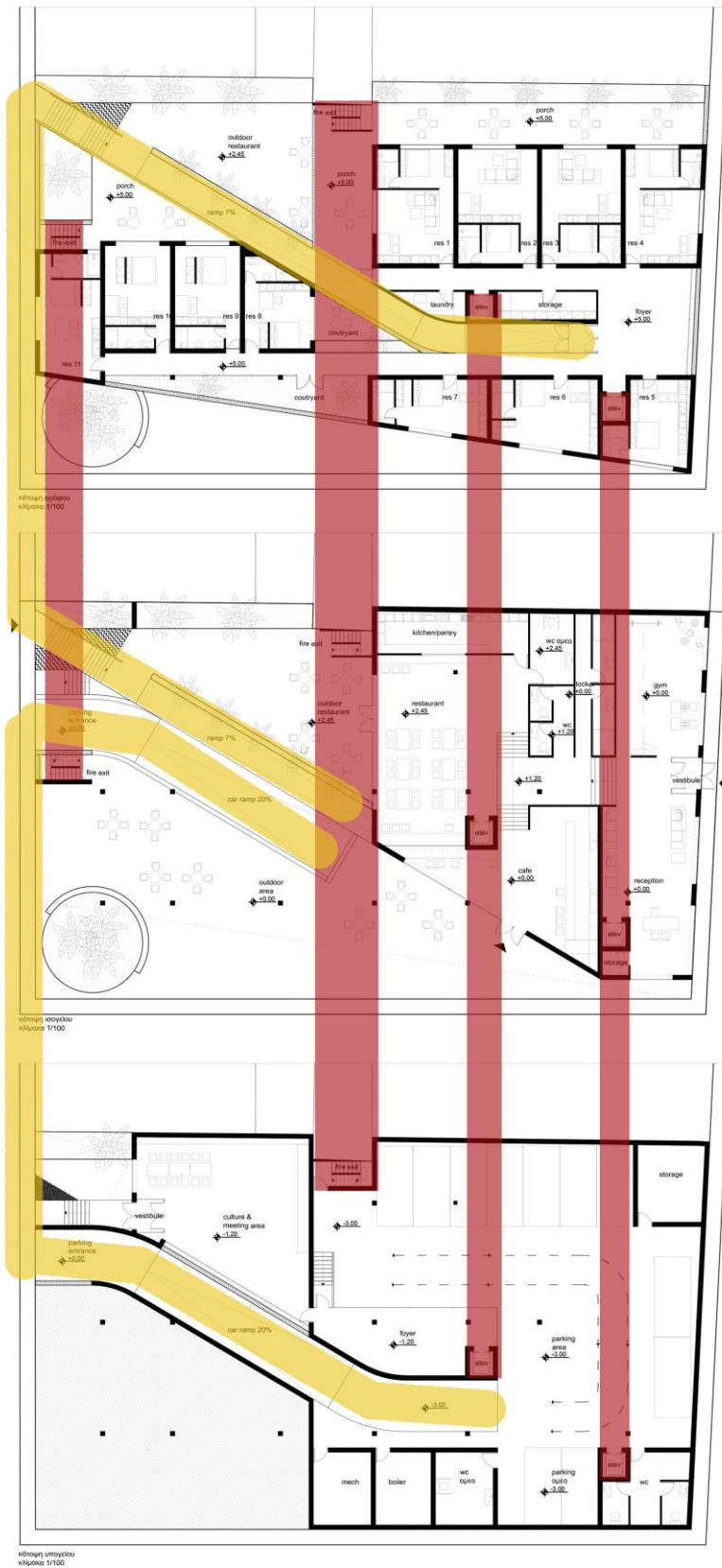
Η κίνηση στο κτίριο έχει μελετηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να διαχωρίζονται οι χρήσεις μεταξύ τους και να εξυπηρετούνται οι πελάτες και οι επισκέπτες με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο. Οι κινήσεις είναι τόσο κατακόρυφες όσο και κάθετες. Κυριαρχεί μια κεντρική κίνηση η οποία γίνεται και εμφανής από το εξωτερικό και από το εσωτερικό του κτιρίου. Αυτή η πορεία είναι η πορεία με τις ράμπες, η μία που οδηγεί στον όροφο και η άλλη που οδηγεί στο υπόγειο. Αυτή η ροή με τις ράμπες μοιάζει να “ρουφάει” του ένοικους και το κοινό και να τους διανέμει αντίστοιχα στους χώρους του συγκροτήματος. Βασικό χαρακτηριστικό επίσης αυτής της ράμπας είναι ότι βρίσκεται στη μέση του οικοπέδου η οποία το διχοτομεί σε δύο σημεία δημιουργώντας δυο τριγωνικές νοητές επιφάνειες.

Η κατάκορφη κίνηση πραγματοποιείται από δύο ανελκυστήρες, έναν που βρίσκεται στην κεντρική είσοδο και εξυπηρετεί κατευθείαν του ένοικους όπου από εκεί μπορούν να ανέβουν στα διαμερίσματα ή να κατέβουν στο υπόγειο στο χώρο στάθμευσης. Ο δεύτερος ανελκυστήρας βρίσκεται στο χώρο του εστιατορίου που εξυπηρετεί κυρίως το κοινό που το ανεβάζουν από το χώρο στάθμευσης στο ισόγειο.

Εκτός από τους ανελκυστήρες συναντάμε και δύο σκάλες που λειτουργούν και ως έξοδοι κινδύνου. Η μία βρίσκεται δίπλα από την ράμπα που βρίσκεται στο υπόγειο και η άλλη στον αίθριο χώρο του εστιατορίου. Και οι δύο σκάλες οδηγούν στον όροφο στους χώρους των μπαλκονιών που όλοι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε περίπτωση κινδύνου. Αυτοί οι έξοδοι είναι πολύ σημαντικοί σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι ότι ο χώρος έχει προβλεφθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπονται οι ΑΜΕΑ. Η είσοδος τους γίνεται από τα σκαλάκια που βόσκονται στην οδό Μιαούλη που έχουν ειδικό μηχανισμό, και έτσι φτάνουν στο χώρο του εστιατορίου το οποίο διαθέτει και ειδικό wc για ΑΜΕΑ. Επίσης εξυπηρετεί τους ΑΜΕΑ και με το αυτοκίνητο καθώς στο χώρο στάθμευσης υπάρχει και συγκεκριμένη θέση και wc.

Μέσα από αυτές τις πορείες φαίνεται ο τρόπος όπου έχουν αντιμετωπιστεί οι κινήσεις στο κτίριο, όπου φαίνεται να εξυπηρετούν πλήρως τις ανάγκες των επισκεπτών και των ένοικων καθώς διαχωρίζονται οι χρήσεις και οι λειτουργίες των ορόφων μέσω από τις κινήσεις.

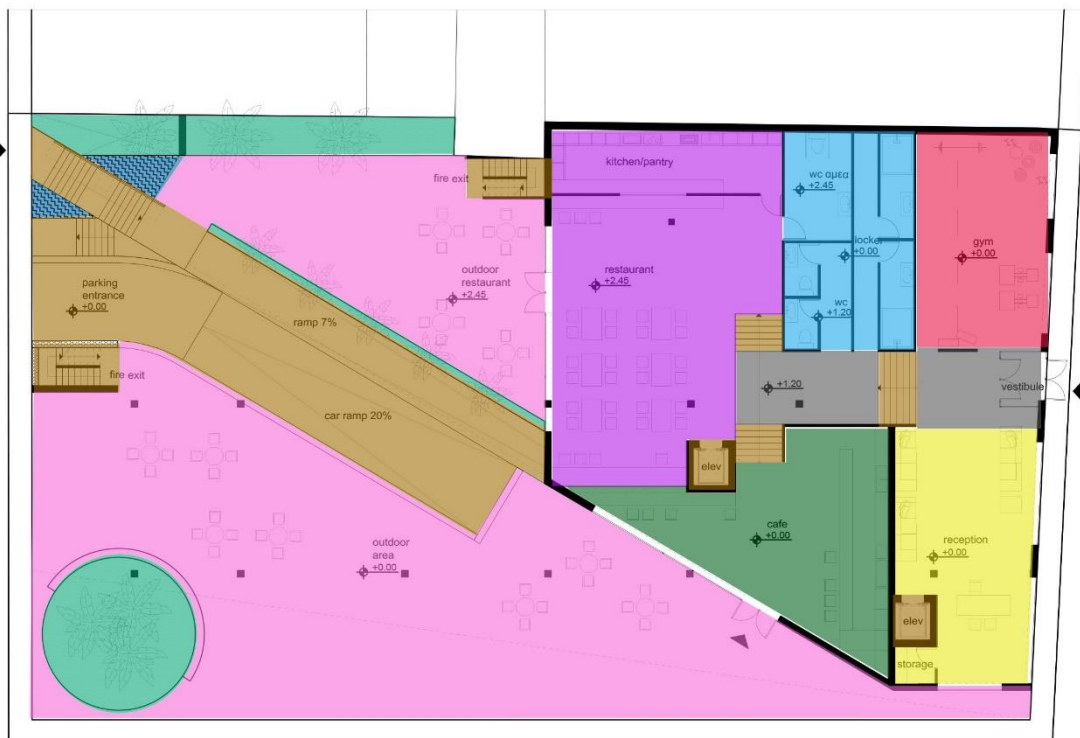

Εικόνα 5: Ροή Κίνησης

4.4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΤΙΡΙΟΥ

4.4.1. ΙΣΟΓΕΙΟ

Η είσοδος πραγματοποιείται από την οδό της Τσαμαδού μέσω μιας γυάλινης πόρτας που οδηγεί σε έναν γυάλινο προθάλαμο. Η όψη αυτή του κτιρίου αποτελείται από μεγάλη γυάλινη τζαμαρία όπου διαχωρίζεται από μπετονένια κάθετα στοιχεία. Ο χώρος που εισέρχεται ο επισκέπτης είναι έναν ενιαίος ευάερος και ευήλιος χώρος. Στα αριστερά υπάρχει η reception, όπου κάποιος μπορεί να ζητήσει κάποιες πληροφορίες για τη λειτουργία των διαμερισμάτων, η για την ενοικίαση τους, πληροφορίες για τους χώρους του κοινού, όπως η καφετέρια, το εστιατόριο, τον εκθεσιακό χώρο και το γυμναστήριο, ακόμα και να μάθει πληροφορίες για το ιστορικό κέντρο της Πάτρας και για την ιστορία του οικοπέδου. Δίπλα στο reception desk βρίσκεται ένας ανελκυστήρας όπου διοχετεύει την κίνηση στον πάνω όροφο και στο υπόγειο. Ένα μικρό τοίχιο διαχωρίζει τον χώρο της reception με το γυμναστήριο το οποίο έχει θέα προς τα έξω. Στη μέση αυτού του μεγάλου χώρου υπάρχει μια μικρή σκάλα που οδηγεί σε έναν νέο επίπεδο πιο ψηλά στο 1,2 μ όπου υπάρχει ένας προθάλαμος από όπου διαχέεται ο κόσμος στους χώρους κοινού που υπάρχουν στο ισόγειο. Πρόκειται για το πιο κεντρικό σημείο όπου κάποιος από εκεί μπορεί να οδηγηθεί στη reception, στο γυμναστήριο, στην καφετέρια στο εστιατόριο και στους χώρους των wc. Δύο κατηφορικές σκάλες οδηγούν η μία στον χώρο της καφετέρας και η άλλη στον χώρο του εστιατορίου. Ο χώρος της καφετέρας είναι ένας τριγωνικός χώρος όπου πραγματοποιείται και η είσοδος από μια διπλή γυάλινη πόρτα, δίπλα σε μια μεγάλη τζαμαρία. Στην δεξιά πλευρά αυτού του χώρου εισέρχοντας από την είσοδο επί της Κορίνθου υπάρχει το μπαρ και στην αριστερή πλευρά κάποια καθίσματα. Αυτός ο χώρος δημιουργεί μια φιλόξενη ατμόσφαιρα τόσο στον επισκέπτη όσο και στον ένοικο. Στην εξωτερική πλευρά κάτω από τον εντυπωσιακό όγκο που δεσπόζει στο κτίριο έχουν τοποθετηθεί τραπεζοκαθίσματα εκεί όπου δημιουργείται σκίαση. Ο χώρος του εστιατορίου αποτελείται από μια γραμμική κουζίνα όπου διαχωρίζεται με πάγκο από τον κύριο χώρο εστίασης. Στον κύριο αυτό χώρο υπάρχουν τραπέζια και καρέκλες τα οποία εκτείνονται και στον εξωτερικό χώρο, όπου υπάρχει όραση από τη μια πλευρά στην άλλη λόγω της μεγάλης τζαμαρίας που διαχωρίζει τον εσωτερικό με τον εξωτερικό. Χαρακτηριστικό του ισογείου είναι τα πολλά επίπεδα που δημιουργούνται. Τρία διαφορετικά επίπεδα, το 0,0 όπου σε αυτό βρίσκεται η reception, το γυμναστήριο και το καφέ με τον ημιυπαίθριο εξωτερικό χώρο της πρόσοψης, το 1,2 όπου είναι το συνδετικό πλατύσκαλο και τα wc, που ενώνει τους τρεις κεντρικούς χώρους του ισογείου και το 2,45 όπου βρίσκεται το εστιατόριο καθώς και ο αίθριος χώρος έξω από αυτό με την φύτευση και τα παρτέρια.

κάτοψη ισόγειου
κλίμακα 1/100

ΚΙΝΗΣΗ	
ΔΙΑΔΡΟΜΟΙ	
ΠΡΑΣΙΝΟ	
ΝΕΡΟ	
ΚΑΦΕΤΕΡΙΑ	
ΡΕΣΕΨΙΟΝ	
ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ	
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	
ΜΠΑΝΙΟ	
ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ	

Εικόνα 6: Διάγραμμα χωροθέτησης ισόγειου

4.4.2. ΟΡΟΦΟΣ

Από την οδό Μιαούλη δημιουργείται μια πορεία που «ρουφάει» τον ένοικο μέσα στο κτίριο. Αρχικά υπάρχει μια σκάλα όπου ανεβαίνει και φτάνει στον αίθριο χώρο του ισόγειου. Την σκάλα την ακολουθεί μια ράμπα η οποία οδηγεί τον άνθρωπο στην καρδιά των κατοικιών. Η ράμπα έχει κλίση 7% η οποία καταλήγει στο φουαγέ του πρώτου ορόφου, περνώντας μέσα από έναν προθάλαμο με γυάλινες πόρτες για να εξασφαλίζεται μόνωση. Ο χώρος του πρώτου ορόφου χωρίζεται σε τρεις ενότητες διαμερισμάτων ενότητες. Η ράμπα βρίσκεται στη μέση του κτίσματος και το διχοτομεί νοητά σε δύο χώρους, όπου κάποιος εισέρχεται στα διαμερίσματα μέσω δύο διαδρόμων ο καθένας αντίστοιχα από την δικιά του πλευρά. Ακολουθώντας τον ένα διάδρομο συναντάμε τέσσερις κατοικίες, όλες 50 τ.μ. Στην κατοικία 1 όταν εισέρχεται συναντάς έναν ενιαίο χώρο με σαλόνι κουζίνα. Ο χώρος είναι ορθογώνιος και χωρίζεται σε δύο χώρους με ένα τοίχο. Μπαίνοντας μέσα, αριστερά συναντάμε την κουζίνα η οποία ακολουθεί τον τοίχο του διαδρόμου, και γυρνάει στην γωνία ο πάγκος-τραπέζι κουζίνας. Στον ίδιο χώρο βρίσκεται ένας γωνιακός τριθέσιος καναπές ο οποίος βλέπει έξω καθώς υπάρχει γυάλινο χώρισμα. Στο βάθος υπάρχει το υπνοδωμάτιο με διπλό κρεβάτι και ντουλάπα στο οποίο βρίσκεται άνοιγμα, και το μπάνιο. Στο δίπλα διαμέρισμα με τον αριθμό 2 υπάρχει η ίδια λογική αλλά διαφορετική διαρρύθμιση των χώρων. Στην είσοδο του διαμερίσματος αρχικά συναντάς την κρεβατοκάμαρα με το μπάνιο και στο πίσω μέρος βρίσκεται το σαλόνι και η κουζίνα σε ενιαίο χώρο. Το ίδιο ισχύει και για το διαμέρισμα 3, καθώς σε αυτά τα δύο διαμερίσματα τα ανοίγματα βρίσκονται στο πίσω μέρος και για αυτό ο κύριος χώρος μεταφέρθηκε πίσω. Στο διαμέρισμα 4 συναντάμε την διαρρύθμιση του πρώτου. Σημαντικό χαρακτηριστικών αυτών των διαμερισμάτων είναι ότι όλα βλέπουν σε ένα εξώστη-μπαλκόνι το οποίο είναι κοινό, και ενισχύει αυτή την έννοια της συλλογικότητας και φέρνει πιο κοντά τους ένοικους. Ανάμεσα από αυτά τα 4 διαμερίσματα και την ράμπα βρίσκονται κάποιοι κοινόχρηστοι χώροι, μια αποθήκη με ιδιωτικά ντουλάπια για τον κάθε ένοικο, ο χώρος πλυντηρίων και ο ανελκυστήρας. Ακριβώς απέναντι από αυτά τα 4 διαμερίσματα βρίσκονται 3 διαφορετικά διαμερίσματα. Αυτά είναι πιο μικρά και δεν έχουν κάποιον κοινό χώρο που μοιράζονται. Σε αυτά τα διαμερίσματα υπάρχει άλλο ασανσέρ προς αυτή τη πλευρά του κτίσματος. Το διαμέρισμα 5 αποτελεί έναν μονόχωρο χώρο, σαν γκαρσονιέρα με κουζίνα, τραπέζι κουζίνα, ντουλάπα και ένα μπάνιο. Τα διαμερίσματα 6 και 7 αποτελούν και αυτά μικρά διαμερίσματα όπως το διαμέρισμα 5. Στη συνέχεια του διαδρόμου συναντάμε την τρίτη ενότητα με διαμερίσματα, τα οποία είναι πιο προνομιακά από τα διαμερίσματα τις δεύτερης ενότητας. Εδώ βλέπουμε 4 διαμερίσματα γκαρσονιέρες τα τρία εκ των οποίων έχουν μπαλκόνι, όπου τα διαμερίσματα 9 και 10 το μοιράζονται. Το μπαλκόνι που υπάρχει εδώ είναι τρίγωνο και έχει μια έξοδο κινδύνου σε περίπτωση πυρκαγιάς. Περιμετρικά αποτελείται από κλώστρα που βοηθάει στην σκίαση. Σε όλη τους εξώστες αυτού του ορόφου είναι έντονη η φύτευση που δίνει μια ατμόσφαιρα πλατιάς. Όλα τα διαμερίσματα βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο στα 5μ.

κάτοψη ορόφου
κλίμακα 1/100

ΚΙΝΗΣΗ	
ΔΙΑΔΡΟΜΟΙ	
ΠΡΑΣΙΝΟ	
ΝΕΡΟ	
ΜΠΑΛΚΟΝΙΑ	
ΚΟΥΖΙΝΑ	
ΣΑΛΟΝΙ	
ΚΡΑΒΑΤΟΚΑΜΑΡΑ	
ΜΠΑΝΙΟ	
ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΙ ΧΩΡΟΙ	

Εικόνα 7: Διάγραμμα χωροθέτησης ορόφου

4.4.3. ΥΠΟΓΕΙΟ

Δίπλα από την ράμπα εισόδου και ανάβασης στον πρώτο όροφο υπάρχει και ράμπα που οδηγεί στο υπόγειο με κλίση 20%. Η ράμπα αυτή οδηγεί τα αυτοκίνητα στο parking που βρίσκεται εκεί. Το parking βρίσκεται σε ύψος τρία μέτρα κάτω από το ισόγειο και διαθέτει 7 θέσεις parking και μια θέση parking για ΑΜΕΑ. Παράλληλα σε αυτό τον χώρο βρίσκονται οι χώροι όπου υπάρχουν οι μηχανολογικές εγκαταστάσεις, μια μικρή αποθήκη καθώς επίσης και 3 wc ένα εκ των οποίων είναι για ΑΜΕΑ. Η ράμπα που οδηγεί σε αυτό τον χώρο από την αριστερή πλευρά κατεβαίνοντας στον υπόγειο αποτελείται από κλωστρά, δηλαδή από ένα διάτρητο κεραμικό χώρισμα που από την πίσω πλευρά έχει τζάμι. Από αυτά τα διάτρητα κλωστρά γίνεται ορατός ο χώρος συνεδριάσεων που χρησιμοποιείται και ως εκθεσιακός χώρος το οποίος βρίσκεται σε ύψος 1,2 μέτρα κάτω από το ισόγειο. Οι κύριοι ένοικοι του κτίσματος εισέρχονται στο parking από το ασανσέρ το οποίο βρίσκεται στο κέντρο του χώρου που οδηγεί στο φουαζέ του parking το οποίο είναι γυάλινο, και από εκεί κατεβαίνοντας είναι ο χώρος στάθμευσης πιο χαμηλά και ο συνεδριακός χώρος στο ίδιο επίπεδο.

κόπηση υπογείου
κλίμακα 1/100

ΚΙΝΗΣΗ	
ΔΙΑΔΡΟΜΟΙ	
ΠΡΑΣΙΝΟ	
ΝΕΡΟ	
PARKING	
ΑΠΟΘΗΚΗ	
ΑΙΘΟΥΣΑ	
ΦΟΥΑΓΕ	
ΜΠΑΝΙΟ	

Εικόνα 7: Διάγραμμα χωροθέτησης υπογείου

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αντικείμενο της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτέλεσε η μελέτη σύγχρονων τρόπων κατοίκησης, μετά τον τυπολογικό, μορφολογικό και αρχιτεκτονικό κορεσμό της ελληνικής μοντέρνας – μεταπολεμικής πολυκατοικίας, που θα μπορούν να ενταχθούν στο συνεχώς μεταβαλλόμενο αστικό περιβάλλον. Σκοπός μας ήταν η συνθετική μας πρόταση να βασίζεται στην μελέτη αυτή και εν συνεχεία στην δημιουργία ενός χώρου συλλογικής κατοικίας ο οποίος θα αποτελεί μία νέα ταυτότητα στην συλλογική κατοίκηση στο αστικό τοπίο, όπου η συλλογικότητα και ιδιωτικότητα γίνονται δύο έννοιες ταυτόσημες και αλληλένδετες. Αναφερόμαστε στην συλλογική κατοικία δηλαδή στη δημιουργία συλλογικών κοινοτήτων, που διαμορφώνονται από ένα σύνολο ανθρώπων που έχουν ένα κοινό σκοπό: να διαμορφώσουν νέες μορφές οργάνωσης, νέες αρχές και νέους τρόπους ζωής.

Η συγκεκριμένη εργασία επιχειρήσε να επαναπροσδιορίσει την έννοια της κατοίκησης στον αστικό ιστό. Η παρούσα πρόταση της συλλογικής κατοικίας στην Πάτρα, έχει στόχο την ανάδειξη της μνήμης και της ιστορίας της περιοχής, την έμφαση στην συλλογικότητα και την ποιοτική διαβίωση των ενοίκων. Τα δύο αυτά σημεία αποτέλεσαν τις βασικές αρχές της συνθετικής διαδικασίας.

Με σημείο αναφοράς τα αρχιτεκτονικά τοπία συλλογικών κατοικιών, Gallaratese και Unite D' Habitation, συνθέσαμε την συλλογική κατοικία στο οικοπέδο που βρίσκεται στην συμβολή των οδών Μιαούλη και Τσαμαδού. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τα προαναφερθέντα case study, επιχειρήσαμε να δημιουργήσουμε έναν χώρο συλλογικής κατοικίας όπου δίνεται έμφαση στην συλλογικότητα και την συνδιαλλαγή των ενοίκων μεταξύ τους. Σαν αποτέλεσμα τα τετραγωνικά που έχουν δοθεί σε κοινόχρηστους χώρους είναι μεγαλύτερα από αυτά των διαμερισμάτων στο σύνολό τους, και οι κοινόχρηστοι χώροι έχουν ενισχυθεί με περαιτέρω λειτουργίες όπως γυμναστήρια, καφετέρια, εστιατόριο, χώρους αναψυχής και χαλάρωσης. Συνεπώς η βασική αρχή της σχεδιαστικής μας πρόταση αφορά την έμφαση στην έννοια της κατοίκησης (λαμβάνοντας υπ' όψιν τον διαχωρισμό κατοίκησης και κατοικίας κατά τον Heidegger), την ποιοτική διαβίωση των ενοίκων σε έναν κοινό τόπο, την ενίσχυση της συνδιαλλαγής τους σε αυτόν, την ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και κατ' επέκταση την ενίσχυση του συλλογικού πνεύματος που είναι απαραίτητο σε κάθε ανθρώπινη συνύπαρξη.

Το κτίριο που σχεδιάσαμε είναι επίσης μια απόπειρα να διατηρηθούν όλα τα ιστορικά και τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του οικοπέδου, και κατά επέκταση να διατηρηθεί και η μνήμη του μέσα στο αστικό τοπίο της Πάτρας. Το οικοπέδο που επιλέχθηκε φέρει μεγάλη ιστορία και έχει περάσει από πολλά στάδια και χρήσεις ανά τους αιώνες. Χαρακτηριστικό του οικοπέδου είναι ο πέτρινος τοίχος που δεσπόζει επιβλητικά κατά μήκος του οικοπέδου, ο οποίος φέρει αρχαία ρωμαϊκά θραύσματα, τα οποία μεταποιήθηκαν εν συνεχεία της ιστορίας σε οθωμανικά. Επιδιώχθηκε να διατηρηθεί το κομμάτι του παλιού και της μνήμης, διατηρώντας τον τοίχο στο πίσω μέρος του οικοπέδου και λαμβάνοντας τον σαν βασικό στοιχείο και σημείο αναφοράς της σχεδιαστικής πρότασης.

Ένα άλλο στοιχείο που ενισχύει την ιστορικότητα του τοπίου και της μνήμης είναι η νοητή στοά που δημιουργείται από την οδό Κορίνθου στο οικοπέδο, η οποία αποτελεί συνέχεια των ιστορικών στοών της Πάτρας, οι οποίες αποτελούν και χαρακτηριστικό της πόλης.

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη

- Braghieri, G., *Aldo Rossi - Works and Projects*, (1991), εκδ. Editorial Gustavo Gilli, S. A., Barcelona, 1991
- Cohen, J.-L., *Αε Κορμπυζιέ*, μετ. Καρατζάς, Λ., εκδ: Taschen, Αθήνα 2006.
- Corbusier, L., *Για μια αρχιτεκτονική*, μετ: Τουρνουκιώτης, Π., εκδ: Εκκρεμές, Γαλλία 2004.
- Dominique, L., *Le Corbusier Alive*, εκδ: Vilo International, Michigan 2000
- Frampton, K., *Μοντέρνα Αρχιτεκτονική – Ιστορία και κριτική*, τιτλ. πρωτ. Modern Architecture – A critical history (1981), μετ. Θ.Ανδρουλάκης, Μ. Παγκάλου εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1987.
- Frampton, K., *Le Corbusier*, εκδ: Thames & Hudson world of art, Λονδίνο 2001.
- Girsberger, E., *Le Corbusier 1910-60*, εκδ: Editions Girsberger, Ζυρίχη 1960.
- Rossi, A., *Η αρχιτεκτονική της πόλης*, τιτλ. πρωτ. L'architettura della città, (1967), μτφρ. Β. Πετρίδου, Θεσσαλονίκη, University
- Rossi, A., *Επιστημονική αυτοβιογραφία*, τιτλ. πρωτ. A Scientific Autobiography, (1981), μτφρ. Κ. Πατέστος, εκδ. Ι. Δ. Κολλάρου και Σιας Α. Ε., Αθήνα, 1995.
- Stonorov, W. and O., Boesiger W., *Le Corbusier et Pierre Jeanneret: Oeuvre compléte 1910-1929*, εκδ. Les Editions d' Architecture (Artemis), Ζυρίχη 1964.
- Studio Press, 1991.
- Tzonis, A., *Le Corbusier: The poetics of machine and metaphor*, εκδ: Thames & Hudson, Λονδίνο 2002.

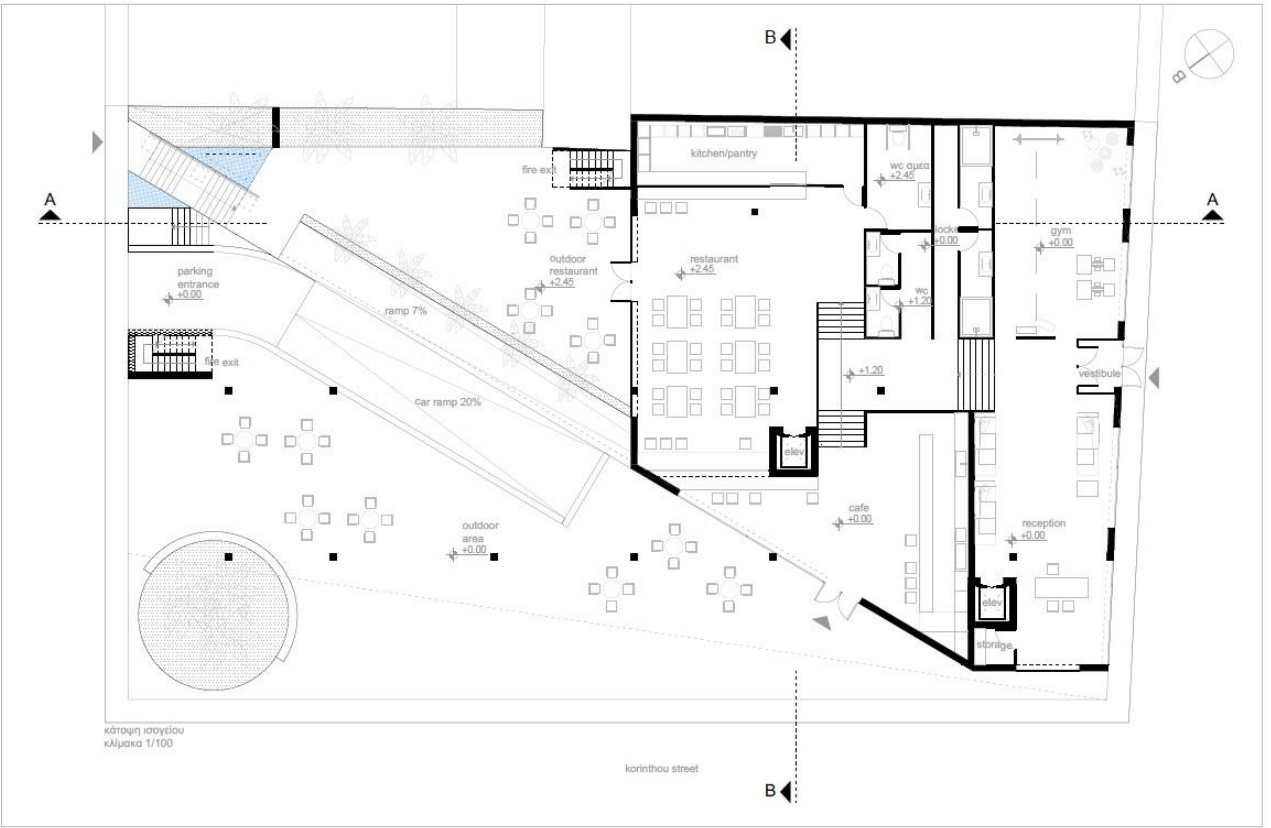
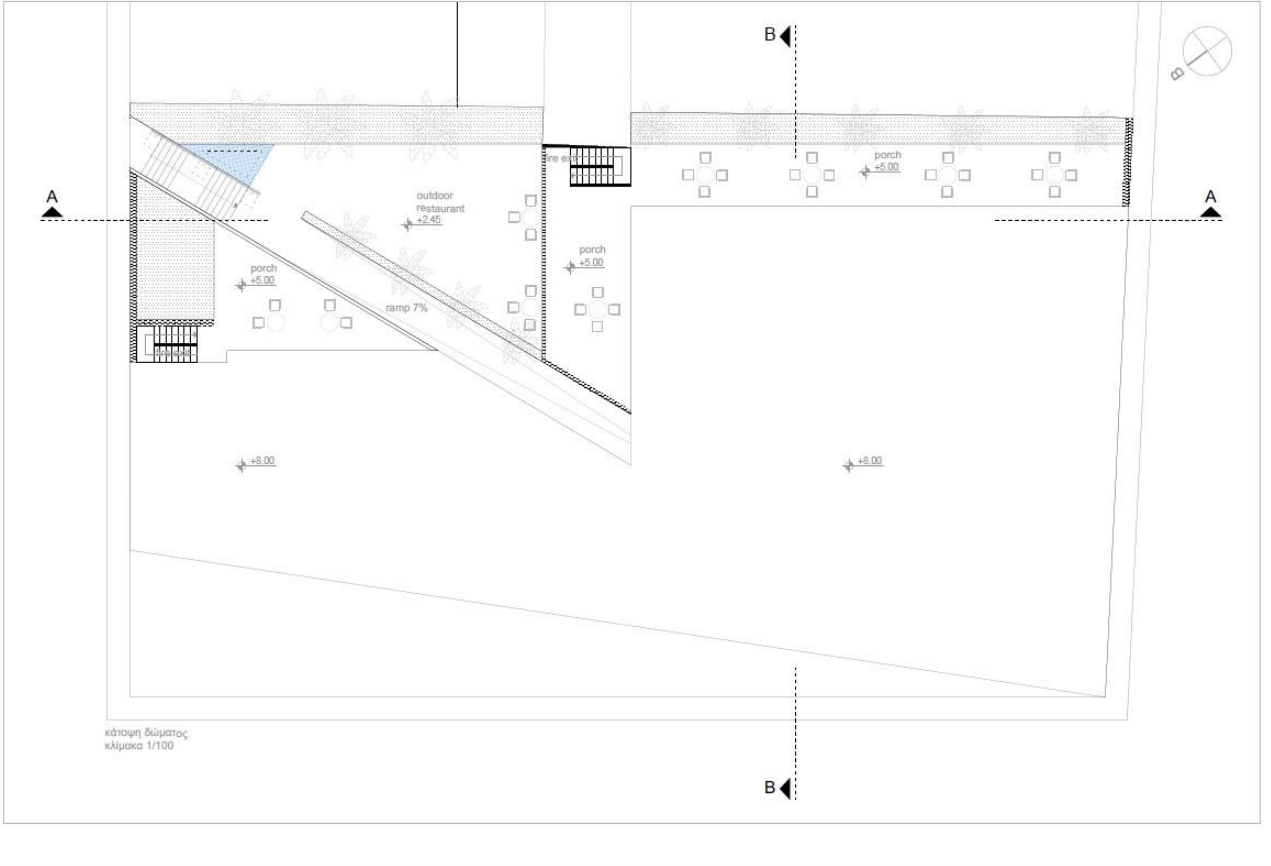
Ελληνική

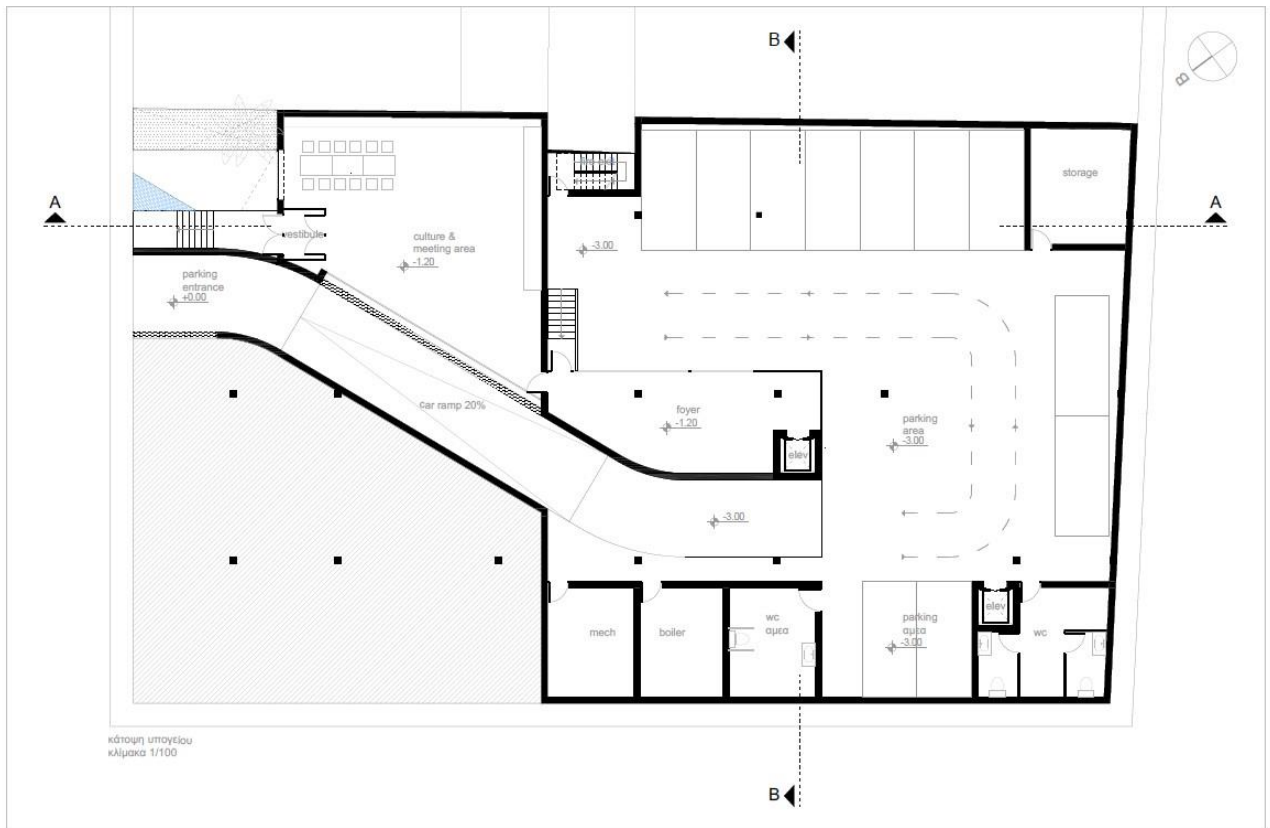
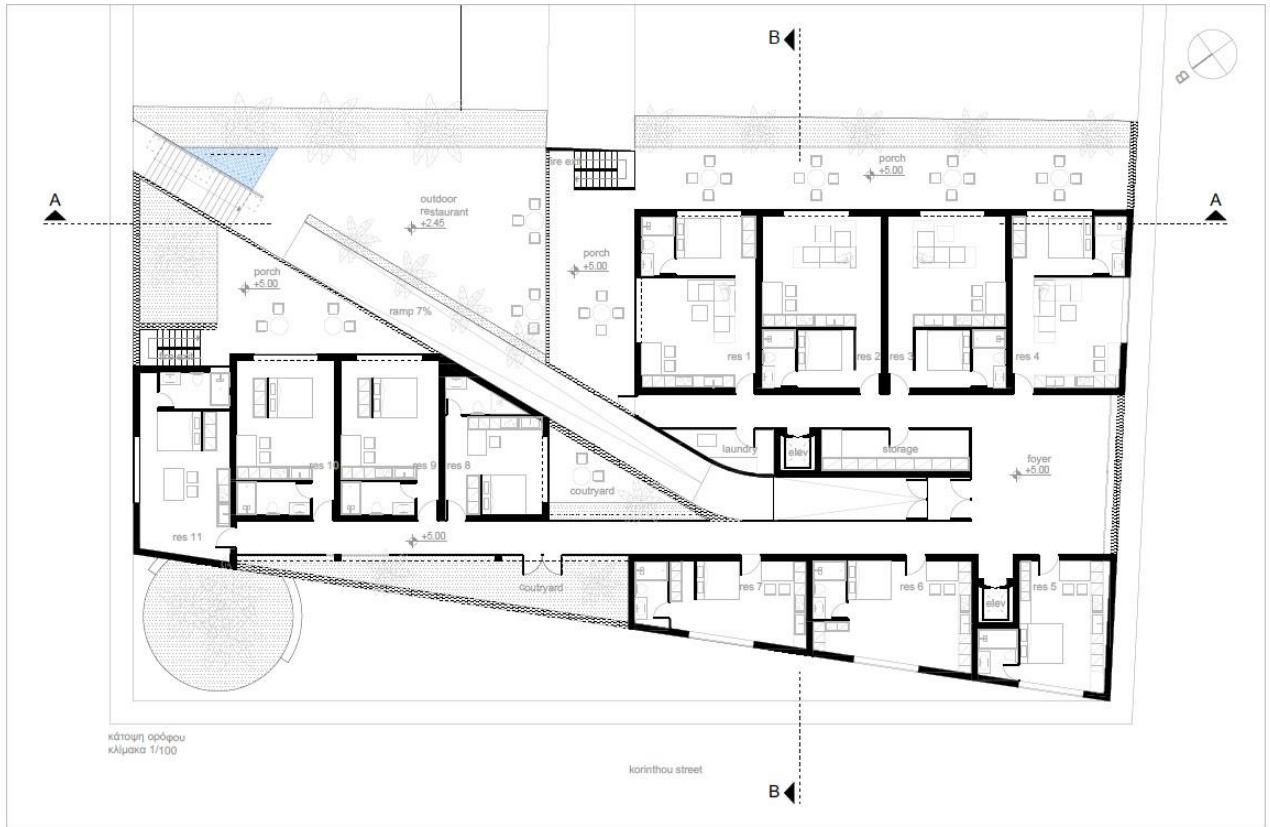
- Λαζαρίδης, Κ.Β. (1998) Η ιστορία της πόλης των Πατρών από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1821, τόμος πρώτος Πάτρα:Αχαϊκές εκδόσεις
- Λαζαρίδης, Κ.Β. (1998) Η ιστορία της πόλης των Πατρών από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1821, τόμος δεύτερος Πάτρα: Αχαϊκές εκδόσεις
- Λοιζίδη, Ν., *Ο Τζιόρτζιο ντέ Κίρικο και η σουρεαλιστική επανάσταση*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1987.
- Μπακουνάκης, Ν. (1995) Πάτρα 1828-1860. Μια ελληνική πρωτεύουσα στον 19ο αιώνα, Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη
- Πάγκαλος, Π., *Η σημασία του χρόνου στην αρχιτεκτονική του Aldo Rossi*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2012.
- Παπαδάτου - Γιαννοπούλου, Χ. (1991) Εξέλιξη του σχεδίου πόλεως των Πατρών 1829-1989, Πάτρα: Αχαϊκές εκδόσεις
- Πετρίδου, Β., *Η αρχιτεκτονική ως μνήμη στο έργο του Aldo Rossi*, περιοδικό: αρχιτέκτονες, εκδ. Δημακοπούλου & ΣΙΑ ΕΕ, Αθήνα 2004\
- Τριαντάφυλλος, Ε., Σκλαβενίτης, Κ., Στάικος, Σ. (Επιμελ)(2005) Πάτρα από την αρχαιότητα έως σήμερα, συλλογικός τόμος, Αθήνα: εκδόσεις Κότινος

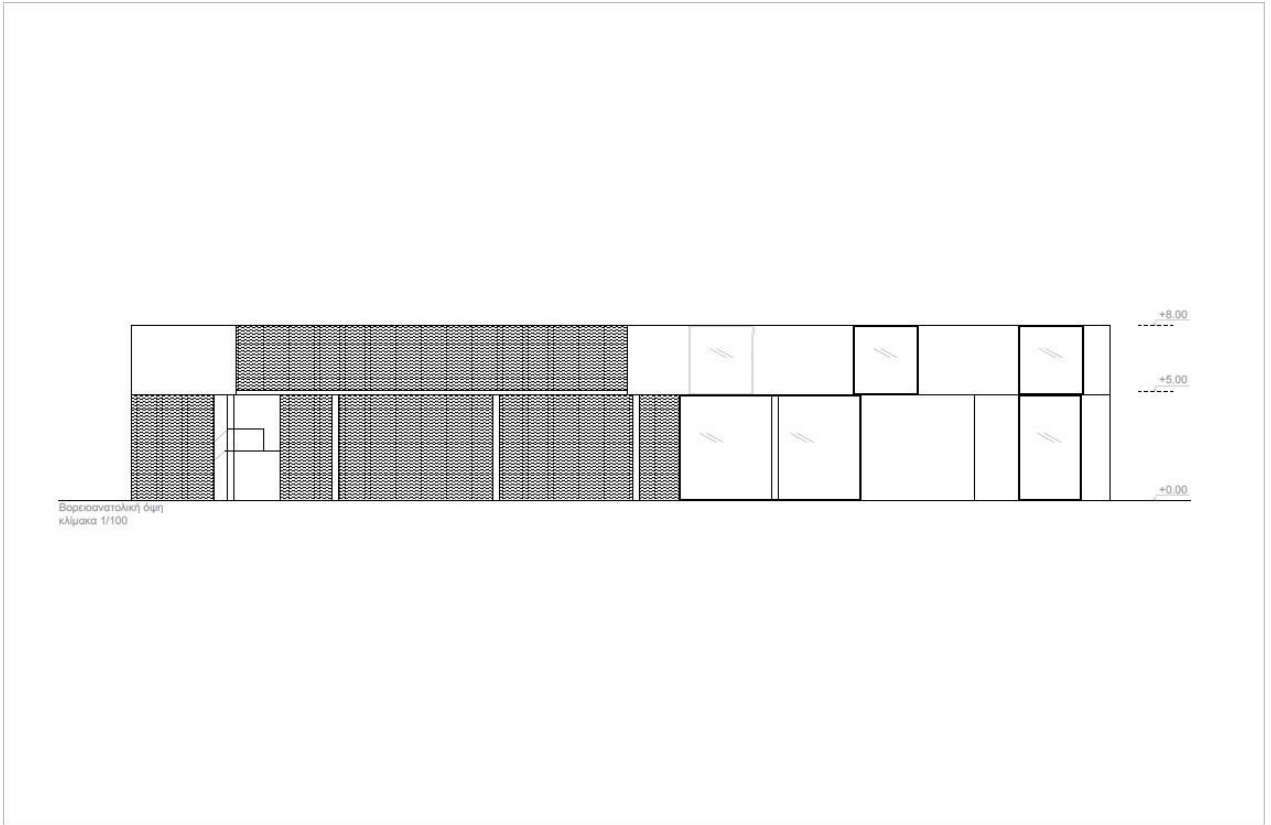
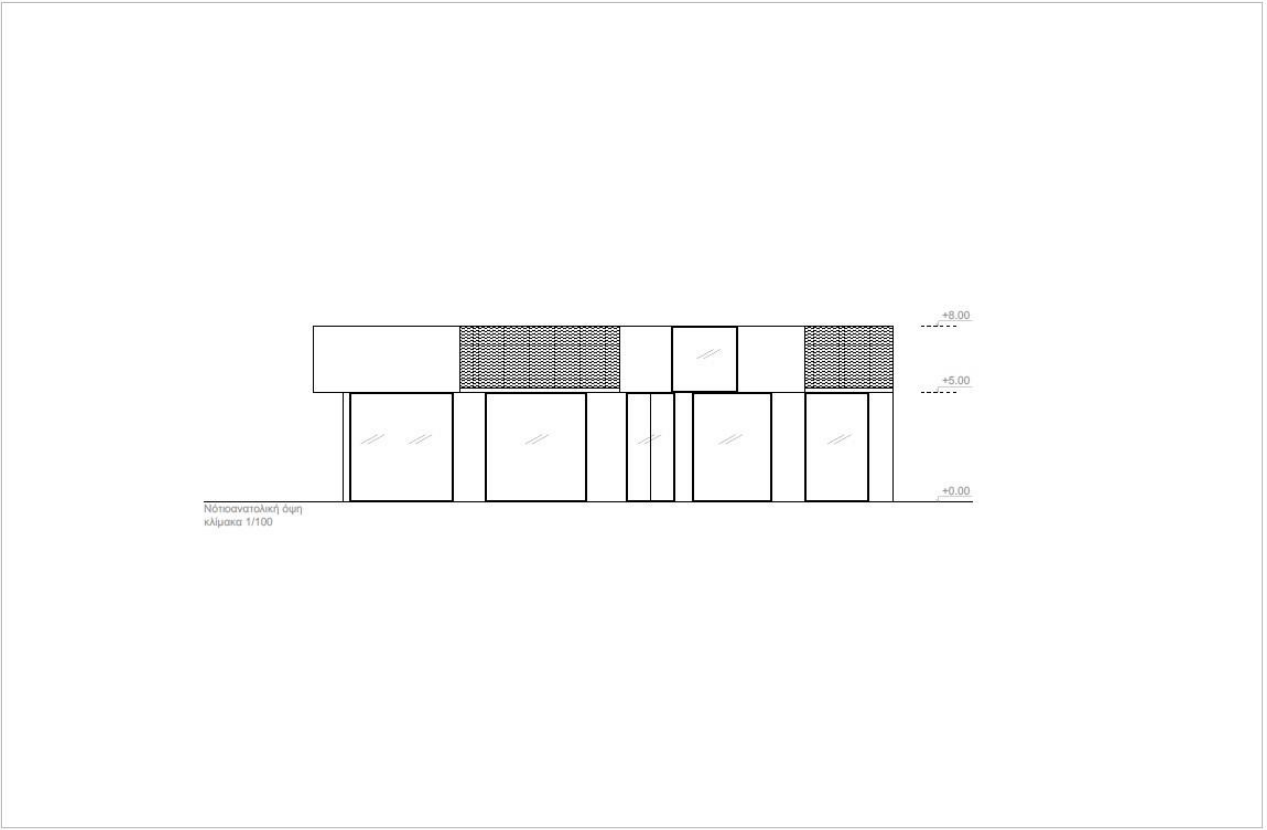
7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΧΕΔΙΩΝ

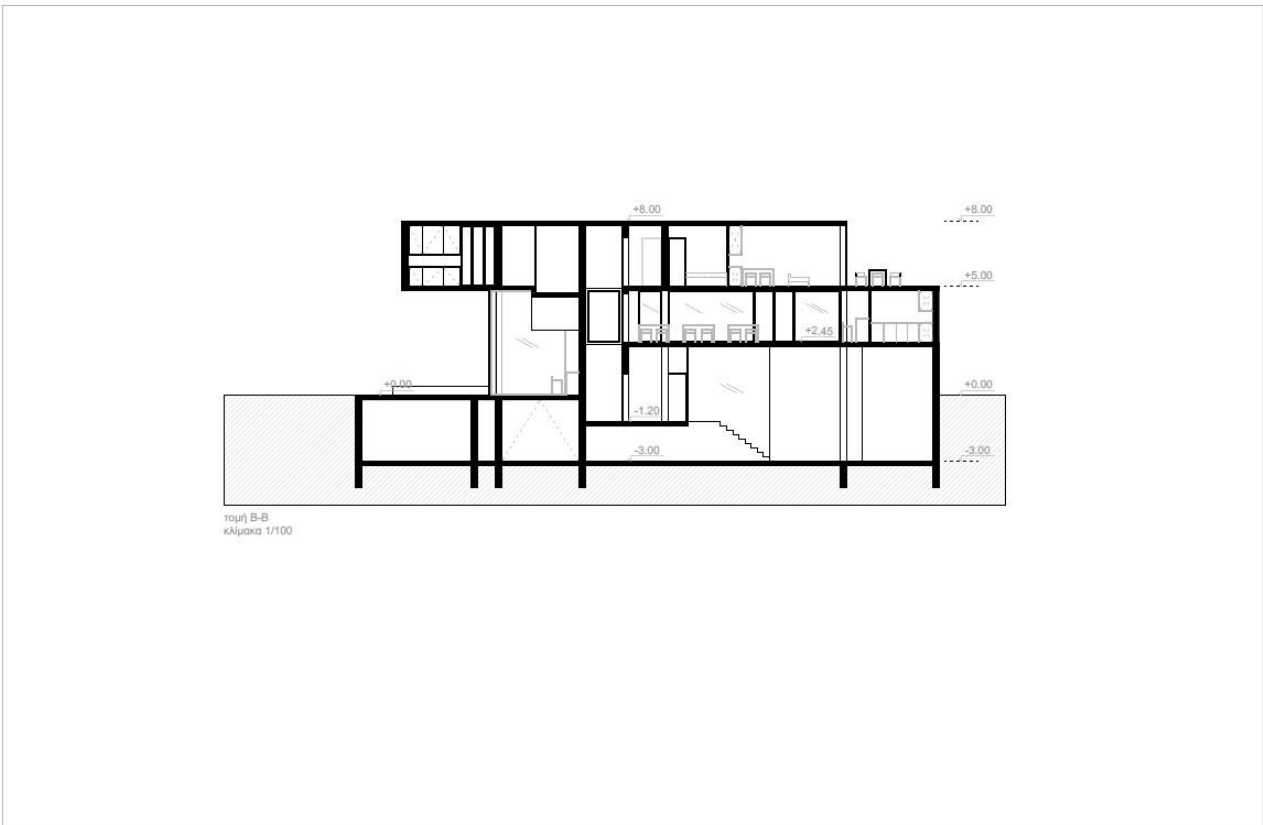
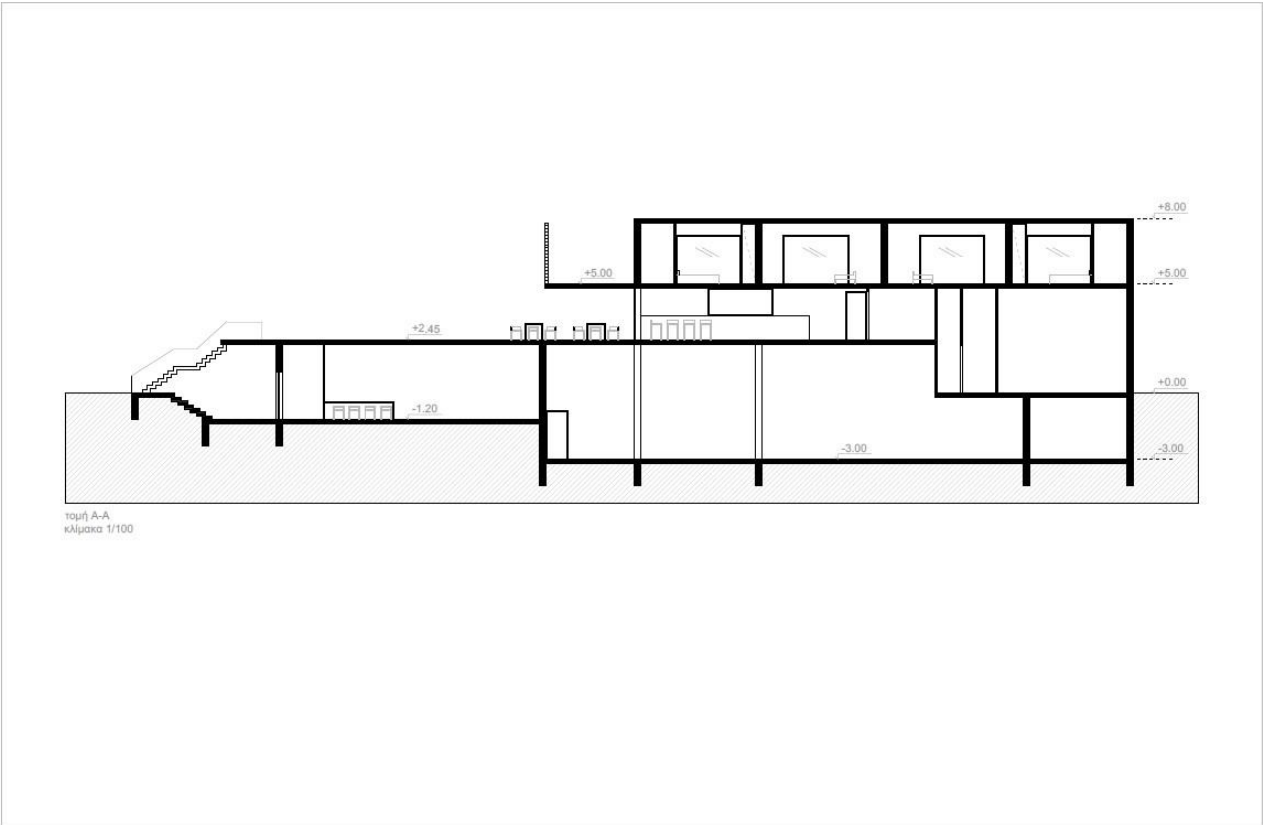
7.1. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ

7.2. ΤΡΙΣΔΙΑΣΤΑΤΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

